

לקראת שבועת מלכתא

dirshu@dirshu.co.il: לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 306

פנינים לפרשת ויחי

כמה פעמים עלתה הצעה, שיגידו לנכנסים לבית לחטא את ידיהם באלכוהול, והיו שביקשו ליעץ לרב אהרן-לייב שיפסיק לחלוטין להושיט את ידו למאות הנכנסים מידי יום, אך הוא בשלו, השיב ליועצים לו - כי מצאנו בכמה מקומות בתורה ובחז"ל, שידיים יש להן שייכות לברכה, כמו בסמיכת ידי יעקב אע"ה על ראשיהם של מנשה ואפרים

על ההסתפקות במועט של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל

Yaakov Cohen/Flash90

"וישלח ישראל את ימינו" (בראשית מ"ח, י"ד)

רקע: לא ידוע, אם היה כזה בית, במאת השנים האחרונות: הפקר מוחלט. והנס רק גדל והלך מיום ליום, עד גיל 103. לא ידוע היכן נרכשה מערכת חיסונית איתנה כל כך, לגוף של ילוד אשה, צנום, במשקל מקסימום של 50 ק"ג שאנשים נדחקו לידו, נשמו ליד פיו, נישקו את ידו, שוחחו קרוב לרוח אפו, ישבו לצידו זמן ממושך. ולא עוד.

בחדר בו התפלל עם הציבור, עמדו יהודים צפופים ובדוחק, חלקם בריאים, חלקם לא, כולם עמדו לצדו של זקן בשנות המאה, שהושיט להם יד חמה, שוחח איתם מקרוב מאד. והמלאך הישיש, לא נחלה, לא נדבק, ויהי לפלא.

אחד הרופאים החרדים, שנכנס כמה פעמים לבית וראה את אשר נעשה, לא יכול היה לנצור את פיו, והחל צועק בקול: "זה הרי נס!" כמה פעמים עלתה הצעה, שיצוו על הנכנסים לבית לחטא את ידיהם באלכוהול והיו שביקשו ליעץ לרב אהרן-לייב שיפסיק לחלוטין להושיט את ידו למאות הנכנסים מידי יום, אך הוא בשלו, השיב ליועצים לו ואמר - כי מצאנו בכמה מקומות בתורה ובחז"ל, שידיים יש להן שייכות לברכה, כמו בסמיכת ידי יעקב אע"ה על ראשיהם של מנשה ואפרים, וכאשר משה רבינו ע"ה סמך את יהושע

נאמר בתורה "ויסמוך ידו עליו" - כדי שיאציל את רוח הקודש על יהושע, וכך מידי דור בבית דין הגדול היו סומכים עם הידיים, אכן הרמב"ם פוסק שלדורות לא צריך לסמוך ביד, אבל הנה למדים אנו שלידיים יש משמעות, מדוע אם כן שלא להושיט יד חמה ליהודים, לא הצליחו להניע אותו מכך. כף ידו הוגשה לכל דורש.

היו מקרים שאנשים בעלי עבירה ממש, הושיטו ואף נישקו את ידו, היה אפשר להבחין בזעזוע שעבר על גופו, אבל התגבר בכל כוחו להיטיב עם כולם. היו מקרים שראו שפניו מתעוותות כאילו מכאב

האב סיפר כי הוא מחכה כמה שעות ואין נותנים לו להיכנס. "באמת, לא קל להיכנס!", אמר אבא, "אבל אני כבר קבעתי עם הגבאים. בוא איתי!". כאשר הכניסו את אבא אל הבית, החזיק ביד תלמידו ואמר לגבאים: "הוא איתי!". לאחר שיצאו אמר אבא לתלמיד: "הגבאים לא אהבו זאת, שכן הם ראו אתכם קודם בלעדיי, אבל בן לא משאירים בחוץ!".

הרה"ג ר' אלחנן חדש שליט"א, על אביו הגאון רבי משה חדש זצ"ל, ואהבתו לתלמידיו שלא ידעה גבולות

"אֲפָרִים וּמְנִשָּׁה פְּרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי" (בראשית מ"ח, ה')

אהבתו של אבא לתלמידיו לא ידעה גבולות. כבנים היו לו מעת שנכנסו ללמוד בין כותלי הישיבה. כבנים היו לו אף שנים רבות לאחר שעזבו את שעריה. כבנים היו לו גם משהקימו את ביתם או הרחיקו מעבר לים.

דאגתו לתלמידים הייתה כדאגת אב לבניו ממש.

בתפילותיו המשתפכות כלל את תלמידיו, כשם שבן כלול בתפילות אביו. בשנתו האחרונה נסע אבא במיוחד אל רבי יעקב אדלשטיין, לבקש ברכה בעבור תלמידו ותיק שהיה זקוק לישועה בנושא מסוים. בצאתו מהבית הזכירו לו: "כשאתה מבקש ברכה, זכור שישנם גם כמה מבני המשפחה שזקוקים לישועה בעניינים אלו ואחרים." "עכשיו אני הולך לבקש על התלמידים!", השיב אבא...

לעיתים הייתה לנו תחושה, שהתלמידים לדידו אינם רק כבנים אלא אף קודמים להם...

כאשר קרה ואחד מתלמידי הישיבה לא חש בטוב, היה אבא מבקרו בחדרו, ובהתאם לצורך הזמין אליו את הרופא ששכר בעבור הישיבה. תלמידים רבים זוכרים את דאגתו האבהית בעת שנפלו למשכב.

"באחד הימים חשתי ברע ושכבתי בחדרי בפנימייה", מספר תלמיד, "והנה, נכנס ראש הישיבה לבקרני. 'מדוע אינך הולך להיבדק אצל רופא?', שאלני. 'איני מסוגל לצאת למרפאה, אמתין מעט שהחום ירד', השבתי.

"מייד הזמין ראש הישיבה את הרופא, ובבואו נכנס עימו לחדרי והתעניין בכל פרט. הרגשתי שיש לי אבא בישיבה!"

"הייתי בחור צעיר", מספר תלמיד אחר, "ולאחר ניתוח ברגלי הייתי בבית, מרותק למיטתי במשך כמה שבועות. באחד הערבים נשמעו דפיקות על הדלת, והנה בפתח ראש הישיבה והרבנית שתבדלטי"א. הם הגיעו במיוחד לבקרני, כשהרבנית 'חמושה' בליקר השוקולד המפורסם שלה. לא האמנתי למראה עיניי; ראש הישיבה עזב את כל עיסוקיו כדי לבקר בחור צעיר מתלמידיו!"...

הדבר היה בימי שבתה של הישיבה בשכונת 'עזרת תורה'. סערת שלגים השתוללה בחוץ, והרחובות הירושלמיים התכסו בשכבת קרח לבנה. אחד התלמידים המתמידים יצא מבית המדרש וצעד אל הדירה שבה התגורר, ופתאום החליק בשלג ושבר את שתי רגליו. הבחור הובהל לבית חולים, ולאחר טיפול שב לחדרו. אבא ביקש ללכת מייד לבקרו בדירתו. "הרחוב עדיין מושלג ומכוסה בשכבת קרח, והדירה רחוקה", ניסו התלמידים להניאו, "מסוכן לצעוד כעת ברחוב". בחור מהישיבה שוכב חולה בחדרו!, "קרא אבא, "איך ייתכן להתמהמה מלבקרנו!"

כי לא היה זה 'בחור מהישיבה'. זה היה 'בן', וכשבן שוכב כאוב, שום שלג נערם לא ימנע מן האב לבקר, לעקוב אחר מצבו ולנסות להפיג את כאבו.

השעה שתיים לפנות בוקר. שקט שורר בבניין הישיבה. בית המדרש התרוקן זה מכבר, והבחורים עלו על משכבם. והנה נתקף אחד התלמידים בשיעול חזק. השיעולים נמשכו ונשמעו היטב בחלל הפנימייה...

ליחס מיוחד זכו בני חוץ לארץ שהגיעו ללמוד בישיבה. אבא ידע שהמרחק מבני משפחתם מעיק עליהם, וחש צורך לתת להם יחס אבהי אף יותר מלשאר התלמידים.

ר' בנימין הולנדר, קרוב משפחתו של רבי שמחה וסרמן, הגיע מאנגליה ללמוד בישיבה וזכה מאבא לקבלת פנים מאירה. ואולם התקופה הראשונה לא הייתה קלה... הבחור לא שלט בשפה העברית, והתקשה להשתלב.

לאחר תקופה, בהיותו בחו"ל, התארח אבא אצל סבתו של ר' בנימין, והסבתא תיארה באוזני אבא את קשיי הבראשית של נכדה... אין לתאר את עוגמת הנפש שהסבה ידיעה זו לאבא! "מייד כששב לארץ", מספר ר' בנימין, "קרא לי ראש הישיבה והטיל עלי תפקיד: 'מענה, כל בחור שמגיע מחו"ל - עליך לקרבו, להסביר לו את סדרי הישיבה ולהכניס אותו לעניינים! ששום בחור בישיבה שלנו לא יחוש בודד או זר'".

גם תלמיד הישיבה ר' דוד וייסבארד הגיע מאנגליה. "ההתחלה הייתה קשה מאוד", הוא מספר, "ובשנה הראשונה סבלתי מגעגועים עזים הביתה.

"באחד הימים קרא לי ראש הישיבה והמתיק באוזני סוד: 'הלילה אני טס לאנגליה ליום אחד, לשמחת בר מצווה של ידידי הישיבה. אמנם איני רוצה שבני הישיבה ידעו כי אני עתיד להיעדר, אבל אתה - כדאי שתכתוב מכתב להוריך, ואני אביאו אליהם בעצמי!' "התרגשות אחזה בי; איך זכר אותי ראש הישיבה בטרדת ההכנה לנסיעה? איך חשב עלי? מיהרתי לכתוב מכתב להורי ומסרתיו בידו. "כשהגיע ראש הישיבה לבית הורי, ביקש מאמי שתאפה במהירות מיני מאפה בעבורי, וכאשר שב ארצה קרא לי, מסר לי דרישת שלום חמה, ובפשטותו הרבה הניח לפני את העוגות הטוריות ממטבח של אמא, אשר מעבר לים...".

תלמיד אחר זוכר איך קיבל אותו אבא, ומציין כי אף שהדבר היה לפני למעלה משלושים שנה, הוא זוכר את המעשה כאילו אירע זה עתה.

"הגעתי מדרום אמריקה, וההתחלה הייתה קשה ומבלבלת. באחד הימים נכנס ראש הישיבה לחדר השיעורים, ולפני שהחל הר"מ

"והנה מגיע לאוזני קולו החם של ראש הישיבה", סיפר התלמיד, "כנראה הוא למד בבית המדרש, ומשמע את קולות השיעול הבוקעים מהפנימייה, קרא לי לעלות אליו, התעניין בשלומי, ואף נתן לי לשאוף מהמשאף שהיה ברשותו, כדי להקל את סבלי".

בתקופה שנערכו שיפוצים בישיבה, עבר אבא באזור הבנייה, נתקל בברזל בולט ונחבל. תגובתו הדהימה את הסובבים: "כמה טוב", אמר, "שהדבר אירע לי ולא לאחד מהבחורים" - - -

בבחינת "מוטב יכנס החץ בי ולא בבני"...

תלמיד מיישבת 'אור אלחנן' לצעירים בטבריה, הגיע לשהות בשמחת תורה בישיבה הגדולה בירושלים. אבא אמר לו בחיבה: "הו, באת לשמוח איתנו בשמחת תורה!"

חלפו כמה חודשים, אבא נסע לביקור בישיבה בטבריה, ושם פגש את התלמיד, זכר אותו ואמר: "באת לבקר אותי בשמחת תורה, והנה - עכשיו באתי אני לבקר אותך"... התלמיד סיפר שההרגשה הנפלאה שקיבל אז מראש הישיבה, נתנה לו כוח ותעצומות עד סוף הזמן!

אחד מבוגרי הישיבה נסע עם שני בניו לקבל את ברכתם של גדולי ישראל. כאשר ניסו להיכנס לביתו של מרן הגרא"ל שטיינמן, סירבו הגבאים להכניסם. האב ובניו לא התייאשו, והוסיפו לחכות שעות ארוכות, בתקווה שבהמשך היום יצליחו להיכנס.

חלף זמן מה, והנה הם רואים את ראש הישיבה עולה במדרגות. כשהבחין בהם אבא, נשא אליהם את עיניו האוהבות ושאל: "מה קורה?"

האב סיפר כי הוא מחכה כמה שעות ואין נותנים לו להיכנס. "באמת, לא קל להיכנס", אמר אבא, "אבל אני כבר קבעתי עם הגבאים. בוא איתי!"

כאשר הכניסו את אבא אל הבית, החזיק ביד תלמידו ואמר לגבאים: "הם איתי!"

לאחר שיצאו אמר אבא לתלמיד: "הגבאים לא אהבו זאת, שכן הם ראו אתכם קודם בלעדיי, אבל בן לא משאירים בחוץ!"...

המשך בעמוד 29

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

לאחר חודש הוא מקבל טלפון מהמיליונר: "סטופ! עצור את העבודה!".
"מה קרה? כבר קניתי הכל! הפועלים התחילו לפרק את המטבח הישן!".
"לא מעניין אותי! אתה יכול לזרוק הכל או לתת למי שאתה רוצה. נכנסתי
כאן לתערוכה באירופה. אני מזמין כאן הכל, והם ישלחו לי לארץ ויבצעו
את ההתקנה". הלם. מה הוא עושה עכשיו?

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על הזכות הגדולה והעצומה ביותר

"זבולון לחוף ימים ישכן... יששכר חמר גרם" (בראשית מ"ט, י"ג-י"ד)

זבולון זוכה להצלחה רבה, מאחר שהוא מפרנס את יששכר, ובכך
נותן לו אפשרות לשקוד על התורה. הפרנסה שמפרנס זבולון את
יששכר צריכה להיות ברווח ולא בדוחק, בכבוד ולא בביזוי, בהיתר
ולא באיסור.
עלינו לשאוף להגיע למעלה העליונה - להיות גם יששכר וגם זבולון,
גם להגות בתורה יומם ולילה, וגם לתמוך בלומדי התורה. זו הזכות
הגדולה והעצומה ביותר.
משה רבינו ברך את יששכר וזבולון לפני מותו (דברים לג, יח): "שמח
זבולון בצאתך, ויששכר באהליך".
מי שלומד תורה במסירות נפש, מתקיימת בו ברכת שניהם: "שמח
זבולון", בלא שיצטרך לצאת, אלא "יששכר באהליך" - אתה תלמד,
והפרנסה תבוא אליך.

מוסר השכל מ"יורדי הים"

עליתי פעם על צוללת של חיל הים.
עיני ראו ולא זר, והשתוממתי. אינני יודע איך הם חיים שם. זה הבית
שלהם, ואלו החיים שלהם במשך יותר משנתיים.
למדתי מזה מוסר השכל גדול, לגבי המסירות העצומה שצריכה
להיות לנו ללימוד תורה ולקיום מצוות.
אחד המפקדים אמר לי: "המיטות האלה שאתה רואה, קוראים להן
מיטות קבר". ולמה? כי אי אפשר, כמעט, לזוז במיטות האלה. יש
שם ארבע קומות, קומה על גבי קומה, ועל המיטות התחתונות אי
אפשר אפילו לשבת, רק להשתחל בדוחק.
לפני כשלושים שנה עליתי על אונייה, ואני זוכר שהסתובבו שם
חולדות ועכברושים גדולים. בחורים שהיו על האוניה אמרו לי:
"אל תשאל אילו צרות יש לנו מהחולדות והעכברושים האלו. הם
השתלטו על האוניה, ועד כדי כך הגיע המצב שאנחנו צריכים לתת
להם אוכל, לפעמים, כדי שלא יאכלו את הכבלים, ויהרסו לנו הכל.
לנצח אותם - איננו יכולים!".
כשבאתי לבסיס הצבאי שאלתי את הצוות אם יש שם חולדות. אמרו
לי: "לא, פה לא תמצא חולדות או עכברושים, כל הזמן מנקים פה!".

חולדות אין, אבל אלו לא חיים בכלל...
אחד המפקדים שם, שהוא ירא שמים במקצת, אמר לי: "אנשים
נכנסים עם טלפונים ניידים לבית הכנסת, וטוענים שקשה להם
לכבות אותם. דע לך, אנחנו מפליגים, לפעמים, במשך שלושה
שבועות, חודש וחודשיים, ואין טלפון ולא כלום! מנותקים מהעולם.
מי שאומר 'איך אפשר חצי שעה בלי טלפון...', שיבוא ויראה, וייקח
מוסר השכל!".
משמייים עשו, שהפציר בי סגן המפקד של הצוללת, ובאתי לשם
ולמדתי לימוד חשוב.
אותו מפקד תיאר לפני, עד כמה אנשי הצוות בצוללת, שרובם
אנשים מוכשרים ביותר, מנותקים מהבית ומהמשפחות שלהם
במשך השבועות הארוכים של ההפלגה. הם לא יודעים בכלל, מה
קורה עם האישה ועם הילדים.
זה הזכיר לי, להבדיל, מסירות נפש שהייתה בעבר ללימוד תורה.
הגמרא (כתבות סב ע"ב) מספרת על רבי חנינא בן חכינאי, שלאחר
ימי חופתו הלך ללימוד תורה אצל רבי עקיבא. שהה שם שתיים-
עשרה שנה, ולא ידע כלל מה התרחש עם אשתו. כאשר שב לאחר
כל אותן שנים ובא לביתו, היתה אשתו עסוקה בניפוי קמת. בעת
שנשאה מבטה וראתה בפתאומיות ששב בעלה, לא עמד ליבה

בשמחה, ופרחה נשמתה. התפלל עליה רבי חנינא בן חכנאי ואמר: 'ריבנו של עולם! עניה זו [שהסכימה לשבת בודדה וגלמודה במשך כל השנים הללו, כדי שבעלה יוכל לשבת וללמוד תורה] - זה שכרה?' שמע ה' את תפילתו, וקמה לתחיה.

לא היה זה מוות קליני, ולא סתם עילפון, אלא מוות מוחלט. היא זכתה שהשיבה הקדוש ברוך הוא ממוות לחיים.

אחר כך אנחנו מתפללים איך הצליחו כל כך בלימוד התורה, איך הצליחו לכתוב את התלמוד, שכל חכמות העולם טמונות בו...

ראו, איזה ניתוק מהעולם היה בימיהם, כדי ללמוד את התורה הקדושה!

בלי בית, בלי אישה וילדים, ללא הורים, בלי שום דבר מסביב, רק לימוד התורה. עם מסירות ושקידה כזאת בתורה - מצליחים בעזרת ה'!

מטבח של זבולון לביתו של יששכר

עם ישראל מתקיים בזכות יששכר הסובל עולה של תורה וממית עצמו באוהלה, וזבולון - הוא המאפשר לו להמשיך לשקוד על תלמודו, בהסירו ממנו את עול העולם הזה.

לפעמים גם אדם שאינו יכול להחזיק לומדי תורה בעצמו, יכול לזכות במצווה זו של תמיכה בתלמידי חכמים, בזכות מחשבה טובה ועירנות:

מעשה היה באברך תלמיד חכם ומתמיד גדול, שהמטבח בביתו ידע ימים יפים יותר... הארונות היו שבורים ורצוצים, מכשירי החשמל עתיקים וחורקים, והצנרת מלאה חלודה.

הוא ורעייתו הגיעו למסקנה שעליהם להתקין מטבח חדש, אולם לא היה להם שמץ של מושג מה עליהם לעשות לשם כך. לתכנן את הארונות, לבחור קרמיקות, לעשות סקר מחירים למכשירי חשמל... כל אלו היו רחוקים מעולמם.

"שמע נא", הציעו לו ידידיו. "יש יהודי נבון וירא שמים שלמד עיצוב פנים. גש אליו ובקש ממנו לעשות בשבילך את העבודה, ולקחת אחריות מלאה על תכנון המטבח, העיצוב, הבנייה והאבזור".

האברך סבר וקיבל, וקבע פגישה עם אותו מעצב פנים. בפגישה, הסביר הלקוח הפוטנציאלי כי הוא הגיש תביעה מסויימת לביטוח לאומי, תביעה שאמורה לזכותו בסכום נכבד. "הבטחתי לאשתי שנקדיש חלק מהכסף למטבח חדש, נוח ומרווח. הסכום שאני רוצה להקציב למטבח זה הוא כך וכך. אנא, תכנן לי מטבח שיתאים לתקציב הזה, ועל העיצוב אשלם לך כמובן מראש".

"בחפץ לב", השיב המעצב. "מתי להערכתך תרצו להתחיל בשיפוץ?".

"אין לי מושג... ברגע שנקבל את הכסף מביטוח לאומי".

לאחר תקופה קצרה קיבל האברך טלפון מהמעצב: "הסקיצות מוכנות".

"הו, תודה! הכסף עדיין אינו אצלי. אעביר לך תשלום על העיצוב ואעמוד איתך בקשר כאשר נוכל להתחיל בבנייה".

חלפו חודש ואחריו חודשיים ושלושה. התשלום עבור התכנון הועבר מזמן, אבל את הסקיצות איש לא ביקש, והמעצב לא שמע מן האברך דבר.

לאחר תקופה נוספת, פנה למעצב מיליונר גדול, וביקש עיצוב פנים למטבח ענק. "יש לי כך וכך מטרו', ואני רוצה מטבח הכי חדיש, הכי נוח והכי משוכלל. הא לך תשלום מראש על העיצוב, והנה פנקס צ'קים פתוח בשביל כל הרכישות. תזמין הכל מראש - כי בעוד חודש אני נוסע לחו"ל, ואז אני רוצה שיתחילו לעבוד".

המעצב החל מיד לעבוד, והצדיק את התשלום הנדיב שקיבל: הוא עבד בחריצות ובזריזות, עיצב מטבח מושלם והחל לבצע את ההזמנות. כמובן, הוא בחר בחומרי גלם איכותיים ומשובחים: שיש, קרמיקה, ארונות, פורמייקות, צירים, ברזים, כיורים, מכשירי חשמל - הכל מהחברות הטובות ביותר בשוק.

לאחר חודש וכמה ימים, הוא מקבל טלפון מהמיליונר: "סטופ! עצור את העבודה!".

"מה קרה? עכשיו לעצור? כבר קניתי הכל! הפועלים התחילו לפרק את המטבח הישן!".

"לא מעניין אותי. אתה יכול לזרוק הכל או לתת למי שאתה רוצה. נכנסתי כאן לתערוכה באירופה. אני מזמין כאן הכל, והם ישלחו לי לארץ ויבצעו את ההתקנה".

הלם. מה הוא עושה עכשיו? נזק כספי אמנם לא נגרם לו, כי הוא את משכורתו כבר קיבל, אבל מה יהיה על כל הרכישות שכבר בוצעו והגיעו? הוא באמת ילך וישליך מאות אלפי שקלים לאשפה?

לפתע נזכר: זה לא המטבח הראשון שתכנן לאחרונה, ובסופו של דבר לא הגיע לידי מעשה. הוא הרים טלפון לאברך ושאל מה קורה, והאם התקדם משהו אצלם.

"אל תשאל!", נאנח האברך. "התביעה נדחתה. לא קבלתי כלום. כמובן נאלצתי לוותר על החלום של מטבח חדש".

"לא!", אמר מעצב הפנים. "אינך צריך לוותר. יש לך מטבח חדש, כולל מקרר, תנור, כיריים ואפילו מדיח כלים!".

"למה אתה מתכוון? אני מסביר לך שאין לי אגורה מיותרת!", התבלבל האברך.

"הבנתי, זה לא עולה לך אגורה..."

כן סידרו מן השמים מטבח ליששכר - הישר מביתו של זבולון. אכן, "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך" (דברים לג, יח)!

(מתוך הספר 'משכנאי')

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

האמא החשובה של משפחת טורק, היתה עוקבת מחלון ביתה, וכשראתה את ה'חזון איש' מתקרב, קראה מהר לילדיה בבוקר מוקדם שיבואו אל החלון, לחזות בנועם זיו קדשו של ה'חזון איש' בלכתו ברחוב. במעלה הרחוב התגורר זקן אחד ניצול שואה מהונגריה, שלא הכיר את מרן ה'חזון איש'. הוא היה איש תם וחם מזג...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על השפלות והענווה של גדולי וצדיקי עולם

"המלאך הגאֵל אתי מְכַל רַע" (בראשית מ"ח, ט"ז)

יש לפרש בזה בדרך רמז: איך זוכים לברכת "וידגו לרוב"? - רק על ידי "בקרוב הארץ", היינו על ידי שאדם מחזיק את עצמו בשפלות גדולה. וזהו "בקרוב הארץ", שמרגיש עצמו שנמצא בקרב הארץ, בבחינת "בתוך עמי אנוכי יושבת" (מלכים ב' ד, יג) ובקרוב ממש, וכשהוא חושב ומחזיק את עצמו כך - הריהו דואג לכולם ועושה חסד עם כולם, ובגודל ענוותנותו הולך הוא במסורת אבות, ולכך הוא זוכה לברכת "וידגו לרב" (ע"פ טיב התורה).

פשר המופתים הרבים שנעשים על ידו, מחמת שהוא כמו 'מסמר' שתולים עליו 'כתרא דמלכא!'.
שאלו האדמו"ר בחי"ק: "אינני מבין, גם אני רוצה כמו כן להיות רק 'מסמר' בעלמא ותו לא... מדוע עלי לא נתלה הכתר הקדוש?!"
רק אז קלט ר' אליהו, עד כמה הצליח הרבי להסתיר ממנו את גדלותו, והבין שבעצם אף בתשובה זו עצמה שנתן לו - גלומה גדולתו...

סיפר לי איש נאמן ממשפחת טורק החשובה בעיר בני ברק: כידוע, היה מרן ה'חזון איש' זצוק"ל נוהג לצאת לצרכי בריאותו בכל בוקר עם שחר, לאחר שסיים תפילת שחרית כותיקין, לטיול קצר. במהלכו היה צריך לפעמים למתוח את שריריו כדי לחזקם, ולשם כך היה מרים את מקלו למעלה ומחזיקו בשתי ידיו או מעמידו בצורה אנכית מאחורי גבו, וכיוצא באלה.
האמא החשובה של משפחת טורק, היתה עוקבת מחלון ביתה שהיה לא הרחק משם, וכשראתה את ה'חזון איש' מתקרב, קראה מהר לילדיה בבוקר מוקדם שיבואו אל החלון, לחזות בנועם זיו קדשו של ה'חזון איש' בלכתו ברחוב.
במעלה הרחוב התגורר זקן אחד, ניצול שואה מהונגריה, שלא הכיר את מרן ה'חזון איש'. הוא היה איש תם וחם מזג, והנהגה הזו של

לפנינו כמה עובדות בטיב השפלות שנהגו בה גדולי וצדיקי עולם:
כאשר החל הרב הצדיק רבי אליהו ראטה זצ"ל, להתקרב אל הרב הקדוש רבי שלומק'ה זוועהילער זצוק"ל, עדיין לא היה רבי שלומק'ה מפורסם בירושלים. היה זה זמן לא רב לאחר שהגיע הזוועהילער לעיר הקודש. הרבי הסתיר היטב את זהותו, והיה מתנהג תמיד בשיא הפשטות, ורק טיפין-טיפין נודע שמו.
לאחר שנוכח ר' אליהו שברכותיו של הרבי מתקיימות, והיה עד לכמה מופתים גדולים שנעשו על ידו, שאלו על כך. ענה לו הרבי בפשיטות ובתמימות, שבאמת הינו אדם פשוט ככל איש ישראל, אלא שלפעמים מחפש המלך מקום נח לתלות עליו את כתרו, וכשמוצא 'מסמר' התקוע היטב בקיר, הרי הוא תולה עליו את הכתר. "אף אני", הסביר הרבי, "אינני אלא 'מסמר' [א טשוואק] בשביל לשאת את כתר המלך, ותו לא!".
דבריו אלו נאמרו באמת ובתמים, והוא החדיר זאת ללבו של ר' אליהו עד שהשתכנע, שכנראה אם אין רואים בו שום סימני גדלות כנראה שזה נכון, שהוא רק כמו 'מסמר'...
לאחר תקופה הזדמן לר' אליהו להגיע אל העיר תל אביב. שם נכנס לבקר בהיכל קדשו של האדמו"ר הקדוש מזלאטיפולי זצלה"ה, שהיה מנסיכי מלכות בית רוז'ין. האדמו"ר שאלו אודות הרבי מזוועהיל ופעלו, ששמעו הגדול הגיע לאזניו.
אמר לו ר' אליהו: "האמת שהאדמו"ר מזוועהיל הוא אדם פשוט, ולא ניכרים בו שום סימני גדלות מיוחדים, אך בעצמו הסביר לי

יום אחד ניגש הזקן אל ה'חזון איש' באמצע טיולו, והעיר לו בחריפות, שאין זה מן הראוי לאיש זקן לצאת כך לטיול סתמי ברחוב לפני התפילה, ובפרט שהוא מוסיף לפעמים כל מיני תרגילי התעמלות, מרים את ידיו עם מקלו וכו' - יותר חשוב לומר כמה פרקי תהילים לפני התפילה...

למחרת, כשיצא ה'חזון איש' להליכת השחרית שינה את מסלול הילוכו, ומאז לא הלך שוב בדרך אותו רחוב, כדי שלא יפגוש בו אותו זקן.

לאחר תקופה היה לו לאותו זקן חולה מסוכן, לא עלינו, בתוך ביתו. בהיות שהגיע לאזניו שמעו של ה'חזון איש', ביקש להזכיר את החולה לפניו לתפילה. הוא יצא לברר היכן הוא ביתו, וכשנכנס לפניו - חשכו עיניו תכף שראה במי מדובר... הוא החל לרעוד בכל גופו, כאשר נוכח לדעת מיהו האדם אשר הוכיח והעליב. ברם, רבנו ה'חזון איש' פנה אליו מיד בחיבה ובאהבה, והחל לדבר עמו דברי קרוב וריצוי, באמרו לו: "ישר כוחך שעוררת אותי! טוב מאד אמרת! ואכן, מאז מקפיד אני באמירת תהילים כל יום!"... כידוע, היה נוהג ה'חזון איש' לומר פרקי תהילים בכל בוקר.

ללמדנו עד כמה היתה השפלות של גדולי ישראל, עד שהיו שומעים ומקבלים מכל אחד!

הם שוחחו בדברי תורה רבים בהלכה ובאגדה, ובעניינים העומדים ברומו של עולם, עד שיצאו הדברים מפורשים כשמלה, מאירים ומשמחים.

בסיום הביקור ההיסטורי הלז, ביקש הרבי מסאטמאר ברכה מן המקובל, אך רבי חיים שאול הבין שברצונו של הרבי לברך אותו, ותיכף ומיד התכופף והרכין את ראשו בהכנעה מופלגת, כדי שיניח צדיק ידי קדשו על ראשו ויברכו, כאשר נהוג אצלם להאציל הברכה בסמיכת ידיים על הראש.

הרבי נזדעזע קלות, ואמר בסערת נפש: "חלילה! לא לזה נתכוונתי, אלא בהיפוך! שהרב יברך אותי..." נענה רבי חיים שאול בשיא הפשטות, ואמר: "טוב, אם כן כופף אתה את ראשך!". הוא הניח שתי ידיו הקדושות על ראש הרבי וברכו ברוב התרגשות, ולא היה ניכר אצלו שום נפקא מינה כלל, אם הוא המברך או המתברך...

כשיצאו לדרכם, הפליא הגאון הקדוש מסאטמאר בפני אנשי לווייתו, את ענוותנותו העצומה של המקובל הצדיק, שלא עשה שום עסק כלל מן השינוי ומהמהפך הקיצוני שבין מברך למתברך... ואחת היתה לו בפשטות מוחלטת, אם צריך הוא להרכין ראשו ולהתבטל, או שהשני ירכין ראש בפניו להתבטל אליו... אמר הרבי הקדוש שזו היא תכלית שלמות מידת ההשתוות!!!

(מתוך 'טיב המעשיות')

'טיול יומי' עם שחר לא מצאה חן בעיניו; הוא חשב לתומו שהטיול הזה נעשה עוד לפני התפילה...

יום אחד ניגש הזקן אל ה'חזון איש' באמצע טיולו, והעיר לו בחריפות, שאין זה מן הראוי לאיש זקן לצאת כך לטיול סתמי ברחוב לפני התפילה, ובפרט שהוא מוסיף לפעמים כל מיני תרגילי התעמלות, מרים את ידיו עם מקלו וכו' - יותר חשוב לומר כמה פרקי תהילים לפני התפילה...

למחרת, כשיצא ה'חזון איש' להליכת השחרית שינה את מסלול הילוכו, ומאז לא הלך שוב בדרך אותו רחוב, כדי שלא יפגוש בו אותו זקן.

לאחר תקופה היה לו לאותו זקן חולה מסוכן, לא עלינו, בתוך ביתו. בהיות שהגיע לאזניו שמעו של ה'חזון איש', ביקש להזכיר את החולה לפניו לתפילה. הוא יצא לברר היכן הוא ביתו, וכשנכנס לפניו - חשכו עיניו תכף שראה במי מדובר... הוא החל לרעוד בכל גופו, כאשר נוכח לדעת מיהו האדם אשר הוכיח והעליב. ברם, רבנו ה'חזון איש' פנה אליו מיד בחיבה ובאהבה, והחל לדבר עמו דברי קרוב וריצוי, באמרו לו: "ישר כוחך שעוררת אותי! טוב מאד אמרת! ואכן, מאז מקפיד אני באמירת תהילים כל יום!"... כידוע, היה נוהג ה'חזון איש' לומר פרקי תהילים בכל בוקר.

ללמדנו עד כמה היתה השפלות של גדולי ישראל, עד שהיו שומעים ומקבלים מכל אחד!

מסופר על הגאון הצדיק המפורסם רבי חיים שאול דוויק הכהן זצוק"ל, מגדולי זקני המקובלים הספרדים בירושלים עיר הקודש ת"ו, בישיבת המקובלים 'בית א-ל', שפעם הגיע לבקר אצלו הגאון הקדוש בעל 'זיואל משה' מסאטמאר זצוק"ל, באחת מנסיעותיו בארץ הקודש.

היה זה בערוב ימיו של אותו זקן, בהיותו 'סגי נהור', והרבי בא לבקרו בבית החולים 'שערי צדק', שם היה מאושפז מחמת מצב בריאותו הרופף. מאחר שלא הכיר המקובל הזקן [שעלה מארם צובה] את שפת ה'ידיש' של יוצאי אשכנז, דיברו ביניהם בסוד שיח שרפי קדש בלשון הקודש. המקובל הזקן היה מדבר בהברה ספרדית כדרכו, ואילו הרבי הקדוש, הגם שדיבר באותה לשון הקודש, הברתו היתה כשל חסידים, בהברה אשכנזית, וכך יצאו כמה עניינים שלא הבינו זה את זה במדויק, עד שהיו חוזרים ומפרשים את עצמם בשפה ברורה, באהבה עצומה, ובהערכת כבוד התורה הדדית, כדרכם של תלמידי חכמים המרבים שלום בעולם (ברכות סד.).

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

הרב ליהמן החל לרוץ לעבר המדרגות, אך האיש אחז בו בחוזקה. "עוד שאלה אחת! איך נקרא לילד?" "איך תקרא לו?", ענה הרב - שהצליח בינתיים להיחלץ מלפיתתו - תוך שהוא מדלג במדרגות בחיפזון וקופץ לתוך העגלה, תקרא לו: "יעקב, משה, אהרן, דוד, יהונתן, גבריאל, לייב או כל שם שתמצא לנכון". טרם נעלמה העגלה, הספיק הרב עוד לשמוע את הזקן קורא לעברו: "כמה חייב אני לשלם לכבודו? כמה יעלה לי הייעוץ...?"

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א, על ברכותיו של יעקב אבינו

"וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתֵי אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק" (בראשית מ"ח, ט"ז)

בפסוק זה תמוהים המפרשים עד למאוד: כיצד מקדים יעקב את שמו לשם אבותיו - כביכול חשוב הוא מהם, וכי זו היא דרכו של יעקב?

כתוב במשנה (אבות פ"ב מ"ב): "על שלושה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים".

כשנתבונן בפסוקי התורה נגלה, כי הראשון בעולם שעסק ב'עבודה', היה אדם הראשון שהקריב קרבן. הראשון שעסק בגמילות חסדים היה נח, שבזמן ששהה בתיבה, מבוקר עד ערב היה עסוק רק בגמילות חסדים. התורה ניתנה אלפיים שנה לאחר מכן, מדוע סידרה המשנה את ה'תורה' לפני עבודה וגמילות חסדים?

רבי חיים מוולוז'ין בספרו 'רוח חיים', לומד ממשנה זו יסוד גדול: יכול היה אדם לעסוק בעבודה ובגמילות חסדים כל ימיו, ולהיות בטוח שבכך יזכה לחיי העולם הבא, אך כשיתחיל ללמוד תורה יתברר לו לפתע כי לא רק שהקרבנות שהקריב לא נחשבו קרבן, אלא אף חטא בכך שהקריב 'שחוטי חוץ'.

הט"ז (יו"ד סי' קס סק"א) אומר שלהלוות בריבית זה גם נקרא 'חסד'. אדם שילווה לחברו מיליון דולר בפריסת תשלומים חודשית לעשרים שנה, עם ריבית זעירה של דולר אחד לשנה, היש בעל חסד גדול ממנו?! אך התורה אומרת: זה לא חסד, זוהי עבירה! כל החסד שהיית סבור שעשית במשך עשרים שנה נחשב לך לחטא.

התורה - היא זו שקובעת מה נקרא עבודה ומה נקרא חסד, ולא הרגשות הטבעיים!

על דרך זו מבאר האדמו"ר ממטרסדורף בספרו 'בית ישראל השלם', את הסיבה שהקדים יעקב את שמו לשם אבותיו: יעקב אבינו נחשב עמוד התורה, אברהם אבינו - עמוד החסד ויצחק אבינו - עמוד העבודה.

כאמור, יכול אדם להרגיש 'קדוש' ולעסוק ב'חסד' כל היום. ובסופו של דבר מתברר שלפי התורה הוא פושע נאלח. דוגמא לכך הוא המושג שהתחדש בדורנו האחרון - 'המתת חסד'. הרופא הנואל

חפץ בכל מאוודו לעשות 'חסד' עם חולה סופני, מה הוא עושה? הורג אותו!

אותם הדברים אמורים גם כלפי המושג 'עבודה' - קרבנות. מי שאין ריח תורה בקרבו יכול לומר לעצמו: אני רוצה להביא קרבן, אך למה להתקמצן ולהביא כבש קטן, אביא פיל גדול...

לכן הקדים יעקב "ויקרא בהם שמיי", קודם צריך את ה'תורה', ולאחר מכן "ושם אבותי אברהם ויצחק" - עבודה וגמילות חסדים.

מאותה הסיבה אנו אומרים בכל יום בתפילה: "כי באור פניך נתת לנו ה' אלוקינו תורת חיים ואהבת חסד". קודם תורה ורק אח"כ חסד!

בכל דבר שעושים, אפילו בחסד ובעבודה - חייבים דבר ראשון את התורה, כיון שבלי 'תורה' אפשר לעוות את המושגים 'חסד' ו'עבודה' ללא גבול!

זהו היסוד אותו חפץ היה יעקב אבינו להנחיל לבניו ברגעים נשגבים אלו.

ברכת יעקב - שבניו ינחלו

את הסגולות שבשמות האבות

רבי יהודה צדקה זצ"ל בספרו 'קול יהודה', באר את משמעותה של

הרב ליהמן שראה כי עומד הוא להפסיד את הרכבת, קם בחופזה ממקומו וניגש לדלת. להוותו, נעמד האיש מלוא קומתו וחסם את הפתח. "הלא אמרתי לרב שמדובר בפיקוח נפש, כיצד חושב הוא לעזוב אותי כך?!"

אחר... בתי אמנם גרה כאן בגרמניה, ואף היא ביקשתני לדור לצידה, אך בני הוא עשיר גדול, ובכן, נסעתי לאמריקה..."

"אדוני!", - קרא הרב בייאוש - "מה בעצם אתה רוצה ממני?"

"מיד אגיע ללב הענין, נסעתי לאמריקה באניה, הנסיעה היתה נוחה, זכינו אפילו לקדש את הלבנה על האניה, אבל כבודו ממהר מה מאריך אני בדיבורים, החיים באמריקה לא מצאו חן בעיני, ועל כן שבתי לגרמניה, ואז שמעתי את הדרשה ההיא..."

"שוב הדרשה?!"

"סבלנות, אני מיד מסיים. כשחזרתי נולד בן לבתי, זו שכזכור דרה כאן. כובדתי בסנדקאות, הכל היה מוכן לברית, אך לפתע איבד התינוק את נשימתו."

"זה סיפור מאד מצער" - אמר הרב ליהמן - "אך במה יכול אני להועיל?"

"בבקשה לשמוע עד הסוף. לפני שבוע ילדה בתי בן אחר"

"אה, באת להזמין אותי להיות סנדק? אני לא יכול להיות מחר סנדק! שלום!"

"לא, לא באתי להציע לרב סנדקאות! מחר - אם ירצה ה' עומד הוא להיכנס בבריתו של אברהם אבינו, האם יכול אני שוב לקבל את הסנדקאות, ואם חלילה... מה אעשה כבוד הרב?"

"אל תקבל על עצמך את הסנדקאות! עכשיו תן לי כבר ללכת!"

הרב החל לרוץ לעבר המדרגות, אך האיש אחז בו בחוזקה. "עוד שאלה אחת! איך נקרא לילד?"

"איך תקרא לו?", ענה הרב - שהצליח בינתיים להיחלץ מלפיתתו - תוך שהוא מדלג במדרגות בחיפזון וקופץ לתוך העגלה, "תקרא לו: יעקב, משה, אהרן, דוד, יהונתן, גבריאל, לייב או כל שם שתמצא לנכון."

טרם נעלמה העגלה בעיקול הרחוב, הספיק הרב עוד לשמוע את

ברכת יעקב לבניו, על פי מעשה שארע עם הרב מאיר להמן זצ"ל, רבה של קהילת החרדים במינין.

ביום מן הימים עמד רבי מאיר ליהמן לנסוע עם שניים מראשי קהילתו, לפגישה עם ראש ממשלת גרמניה בנוגע לענין חשוב של הקהילה.

הפגישה החשובה, אשר תוכננה זמן רב מראש, נועדה לשעה אחת עשרה בבוקר, וכיון שידע הרב ליהמן שנסיעה לעיר הבירה ברכבת לוקחת כשעה, סיכם עם ראשי הקהילה, שיצאו יחדיו ברכבת העומדת לצאת בשעה שמונה ארבעים וחמש בבוקר.

הרב ליהמן השכים קום באותו בוקר, ולאחר התפילה פנה לאכול ארוחת בוקר חפוזה בטרם יצא הוא למסע.

כשסיים לאכול, לבש את מעילו העליון, ועמד לצאת אל העגלה אשר המתינה לו בחוץ, והיתה אמורה לקחתו לתחנת הרכבת. אך בטרם הספיק לצאת מן החדר, שמע הוא קול נרגש מבעד לדלת: "אני חייב לדבר דחוף עם הרב!"

"לא תוכל לדבר כעת עם הרב!", שומע הוא את בני ביתו, "הוא נוסע עכשיו, ויחזור רק מחר."

"לא שייך לחכות למחר!", אומר הזר בתקיפות, "מדובר כאן בשאלה של פיקוח נפש!"

כששמע הרב ליהמן שמדובר בענין של פיקוח נפש, פתח מיד את הדלת והזמין את הזר להיכנס, אל החדר נכנס איש מבוגר.

"האם כבוד הרב מכיר אותי?"

"לא אדוני, לא זכיתי. מה הענין?", שואל הרב בחיפזון.

"כבוד הרב אולי לא מכיר אותי, אולם אני מכירו היטב, לפני זמן רב זכיתי לשמוע את דרשתו..."

"אדוני, תסביר לי בבקשה, ומהר, כיצד יכול אני להציל חיי אדם?"

"מיד, מיד. אבל כבוד הרב דרש אז כל כך יפה, דמעות זלגו מעיני לאחר הדרשה. נחון אני בזיכרון טוב, ברוך ה', וכשבתי לביתי חזרתי על דבריו מילה במילה, האם רוצה כבוד הרב שאחזור עכשיו על דרשתו?"

"אדוני!" - אמר הרב ליהמן שנעמד על מקומו, "אני חייב לנסוע מיד! התעכבתי רק משום שהבנתי שמדובר בפיקוח נפש."

"טוב, אקצר. רציתי לספר לכבודו רק עד כמה עוררה בי דרשתו אמון בו, ולכך באתי כעת עד לכאן. כעת ישמע כבודו למה באתי אליו. נישאתי למזל טוב לפני כשלושים שנה."

"מזל טוב! בנין עדי עד! ומה זה קשור לפיקוח נפש?"

"עשרים וארבע שנים חייתי עם אשתי המנוחה, עד ש... אוי רבי, איזו אשה מיוחדת היתה היא..."

הרב ליהמן שראה כי עומד הוא להפסיד את הרכבת, קם בחופזה ממקומו וניגש לדלת. להוותו, נעמד האיש מלוא קומתו וחסם את הפתח. "הלא אמרתי לרב שמדובר בפיקוח נפש, כיצד חושב הוא לעזוב אותי כך?!"

"מה פיקוח נפש? אני מ-א-ד-ממהר! נו, אמור בקיצור, במה מדובר?"

"ובכן, נסעתי לאמריקה לאור בקשת בני שאדור לצידו לעת זקנותי, כמה סבל בני זה במהלך המלחמה, אבל על כך אאריך הדיבור במועד

בעוד סבתא, הרבנית הצדקנית ליבא גוטפרב ע"ה, עומדת מתחת לחלון, הבינה כי היא חייבת להתעשת ולעשות מעשה. היא השתחלה דרך החלון פנימה לתוך היקב, וראתה את השודד מניף בשנית את הגרזן, חיפשה אחר דבר מה כדי לעצור אותו, אך לא מצאה כלום. לפתע נזכרה סבתא...

רבה של מגדל העמק, הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, על כוחה של עניית 'אמן'

"הַאֲסַפּוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים" (בראשית, מ"ט, א')

ר' מרדכי שמעון טפרברג היה איש ישר וירא אלוקים. בכל בוקר, לפני לכתו לבית הכנסת ב'מאה שערים', היה נכנס חרש ליקב המפורסם שלו, ששכן ברחוב 'חיי אדם', ושר בדד את שירת הבורא במתיקות ונעימות. היה מזמר את ברכות השחר וקריאת שמע, מניח את תפיליו ופוסע לבית הכנסת.

מול בית היקב, בשכונת בתי ויטנברג, התגוררה סבתא, הרבנית הצדקנית ליבא גוטפרב ע"ה. היא היתה בעלת חסד וגבאית צדקה בירושלים, ונודעה בכינויה "ליבא די גבאי'טע" - ליבא הגבאית.

בכל בוקר היתה סבתא משכימה קום, ועוד לפני עלות השחר שמה פעמיה אל עבר היקב. שם, מבעד לחלון, היתה מקשיבה לברכותיו של טפרברג ועונה 'אמן' אחר ברכותיו. משם היתה ממשיכה לעזרת הנשים בבית הכנסת, ועומדת שעות ארוכות על רגליה, עונה 'אמן' אחר כל ברכה, ובייחוד 'אמן' יהא שמא רבא' בכוונה ובקול רם.

בכל בוקר היתה עושה את המסלול הזה, אולם באותו בוקר קמה בתחושה לא טובה... משהו בתוכה בישר לה רעות. היא נחפזה לצאת מהבית, עושה דרכה לכיוון היקב, עדיין נועלת לרגליה את כפכפי העץ, ושביס שינה לראשה. כה נסערת היתה, שלא בזוהר רגע מזמנה.

ואז, מול היקב המפורסם, היא הבחינה במחזה בלתי שגרת: שודד שארב לטפרברג פרץ את דלת היקב ועשה שמות בתוכו. היא שמעה קולות גונחים של בעל המקום, והבינה כי הוא שרוי במצוקה. הקולות השקטים הונמכו באחת, כששודד הדרכים הרים את הגרזן מעל טפרברג כמאיים להורגו.

ואז, באותו רגע, קרא ר' מרדכי שמעון את הפסוק "שמע ישראל, ה' אלוקינו ה' אחד", וקיבל על עצמו ייחוד ה' וקידוש שמו. סבתא עמדה מצונפת ורועדת מתחת לחלון הידוע, מקום שבו עמדה בכל יום, והתבוננה אחר הנעשה בדריכות.

אבא, ראש הישיבה, רבי ישראל גרוסמן זצ"ל, היה מעודד ומשבח את אמא ע"ה, שהמשיכה בדרכי אימה הגדולה לחזק את עניית ה'אמן', והיה מרבה לצטט ולהביא לכך סימוכין מדברי תורה ומפי ספרים וסופרים.

על הפסוק בפרשתנו, פרשת ויחי, שקרא יעקב לבניו: "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" - אומרים חז"ל (פסחים נו, א), כי באותה שעה ביקש יעקב לגלות לבניו את קץ הימים, אבל "נסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים".

מוסיפים חז"ל ואומרים, כי באותה שעה חלשה דעתו של יעקב שמא אין מיטתו שלמה. נענו בניו ואמרו לו: "שמע ישראל, ה' אלוקינו ה' אחד" - "כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד". באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". התרגום הירושלמי מוסר את הדברים באריכות יתר, ומביא כי יעקב ענה להם: "יהא שמייה רבא מברך לעלמי עלמין", ומפרשים כי זהו תרגום ל"ברוך שם כבוד מלכותו".

כשחז"ל משבחים (שבת קיט, ב) את העונה "אמן יהא שמייה רבא", הם אומרים כי "קורעים לו גזר דינו", וביתר אריכות כתוב בפסיקתא (מובא בתוספות שם, ד"ה כל) "כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא שמייה רבא בקול רם, מבטלים גזירות קשות".

למדנו מכך, כי בכוחה של עניית "אמן", ובעיקר "יהא שמייה רבא" לבטל גזירות קשות ורעות. וכל כך למה? מה יש ב"אמן" עד כדי כך שאמרו חכמינו כי "גדול העונה יותר מן המברך"?

היה אבא זצ"ל מראה לנו, בניו, את מדרש היכלות רבתי (פרק ו אות ג) ומדקדק במילותיו:

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

ראש הישיבה שהיה שם כבר לא יכול היה יותר להחשות. הוא השתיק את הקהל, ואז אמר לאבא: "אבא יקר! אתה צריך לבוא בשבת לבית הכנסת ולברך ברכת הגומל. תאר לעצמך, אם בנך החתן היקר לא היה חוזר בתשובה, אם היית מוריד לו שתי סטירות תחת החופה, לא היה נשאר ממך שריד ופליט"...

המלחין רבי חיים בנט, מספר על הלחן המרטיט 'מכניסי רחמים' שמרעיד את פעימות הלב של כל יהודי ויהודי

מאת: אשר קליין
"חזק חזק ונתחזק"

בגרסאות רבות ומגוונות, הלחן היכה גלים בצורה חסרת תקדים, וגם כיום כשלושים שנה אחרי, 'מכניסי רחמים' הוא הלחן המזוהה ביותר עם ימי הרחמים והסליחות. אך לא רק, הוא מושר בכל רגעים של התעוררות. תשמעו אותו בפי תשב"ר בתלמודי התורה, כשם שתגלו אותו מושמע בשיאו של 'זיץ' לוהט של עובדי ד'. תשמעו אותו בכינוסי התעוררות של ארגוני קירוב, כמו בישיבות תיכוניות ובתי ספר בציבור הממלכתי דתי. התגובות הן מעל ומעבר לכל דמיון, עד שניתן לעשות סקירה מיוחדת רק על התגובות הללו. בכל זאת ביקשנו מר' חיים לספר לנו שני סיפורים על כך:

מספר ר' חיים: "באחת החתונות שבהן ניגנתי, פגשתי ראש ישיבה חשוב, שסיפר לי שאצלו בישיבה כל שיחת מוסר נפתחת בשיר 'מכניסי רחמים'. פעם אחת, כשהיה צריך לשוחח עם בחור בארבע עיניים, יצא איתו בשעת בין הערביים עם הרכב לגן ציבורי, והשמיע לו את השיר המדובר.

"תוך כדי השמעת השיר, הוא רואה בחור מגודל עם עגילים ותליון שמסתובב סביב הרכב ונראה מתעניין. בסיום השיר ניגש הבחור אל ראש הישיבה, וביקש שישמיע שוב את השיר. לאחר שבא לבקש

לחננו המפורסם ביותר של רבי חיים בנט, 'מכניסי רחמים', נשמע כמעט בכל בית כנסת וכל בית יהודי ברחבי העולם. מבקשים אנו לספר לנו כיצד ואיך נולד הלחן המרטיט הזה, שמרעיד את פעימות הלב של כל יהודי ויהודי באשר הוא:

"הניגון נולד בשנת תשמ"ט, אחר שזמן רב קיננה בי התחושה שמילים נשגבות אלו של 'מכניסי רחמים' ראויות לניגון הולם. עד שיום אחד הגיעה ההשראה. הניגון קרם עור וגידים, כאשר כשבעיים לפני ר"ה הוא הושר לראשונה בעריכת שולחנו של הרבי זצ"ל. כבר באותה הזדמנות ביקש לחזור עליו שוב, כשהוא מביע את התפעלותו מהניגון החדש.

"כעבור כמה ימים זכיתי להיכנס אל הקודש פנימה. כ"ק האדמו"ר ה'חכמת אליעזר' זצ"ל, ביקש להתייחס לניגון החדש, ולחש באוזניי כתוכן הדברים הבאים: 'ידוע לך, כי ניגונים רבים ישנם שאינם זקוקים למילים. תוכל לראות לעיתים מאות אנשים מזמרים יחדיו ניגון עתיק ללא מילים, כל אחד מכוון את מחשבותיו, אך הדבקות וההתלהבות שווה בין כולם. אלו ניגונים שכוחם כה רב, עד שאינם זקוקים למילים! ואמנם, המשיך הרבי ואמר, 'כשם שיש ניגון שאינו זקוק למילים, ישנן מילים שאינן זקוקות לניגון! כאלו הן המילים של 'מכניסי רחמים' שבחרת, כוחן כה יפה וחזק, עד שגם בלי ניגון מסוגלות הן לטלטל את הנשמה. ועתה, אחר שלקחת מילים שאינן זקוקות לניגון, והלבשת להן ניגון כה מרגש שאינו זקוק למילים, וחיברת אותם יחד, הרי שבוודאי שמעו עוד יגיע למרחקים, והוא יפעל גדולות ונצורות!..."

"באותה שעה לא ירדתי לסוף דעתו, ולא שיערתי עד היכן יגיע שמעו של הניגון. כעבור תקופה הופיע הניגון בדיסק שגם נקרא על שמו 'מכניסי רחמים', מכאן יצא שמעו בכל קצוות תבל, כשהוא התקבל בהתרגשות רבתי בכל שכבות העם היהודי".
כידוע לכל, ברבות השנים הוא הופיע בעוד אלבומים רבים,

השמעה נוספת, נתן לו ראש הישיבה את הקלטת ואמר לו שיוכל להחזיר אותה לכתובת שצירף.

"לאחר כמה חודשים, ממשיך ראש הישיבה, כשכבר שכח מכל הסיפור, התקשר אליו אותו בחור וסיפר שהשיר מאוד השפיע עליו, והוא התחיל להתעניין ביהדות, וכבר חודשיים הוא נמצא בישיבה לבעלי תשובה. שערותי סמרו מהתרגשות", מספר ר' חיים, "וראש הישיבה חיבק אותי ונשק לי על שתי לחיי".

ר' חיים מספר את הסיפור, בהרצאות שונות שהוא מעניק ברחבי הארץ בנושא הנגינה. לפני זמן לא-רוב הוא סיפר זאת בסמינר של אחד מארגוני הקירוב, שנערך בים המלח. לאחר שסיים את ההרצאה, ניגשה אליו אשה צעירה בעלת תשובה, ואמרה לו בדמעות: "גם אני חזרתי בתשובה בזכות השיר מכניסי רחמים!!"...

מספרת אותה צעירה, כי כל ימיה גדלה על שנאה לחרדים וליהדות, ופיתחה רגשות עזים נגד. בשנה האחרונה מספר מחברותיה התחזקו, החלו ללכת לסמינרים של ארגוני התשובה, והפצירו בה ללכת גם בעקבותיהן, אך היא התעקשה ונשארה בשלה. חברותיה לא התייאשו, ולאחר לחץ רב היא הסכימה להגיע לסמינר, אך הודיעה מראש כי לא תעשה 'חיים קלים' למרצים...

ואכן היא עמדה בהבטחתה לאורך כל הסמינר. גם ביום האחרון לסמינר, לפני שהמשתתפים קיבלו עליהם קבלה טובה כפי שנהוג בסמינר, היא המשיכה להתעקש ולא רצתה לשמוע משום דבר. אולם בדיוק אז הקרינו על המסך את מילות התפילה של 'מכניסי רחמים', כשברקע הושמע הלחן מרטיט הלבבות, ולפתע חשה בהתעוררות בלתי מוסברת. היא פרצה בבכי שעה ארוכה, ואז עלתה לבמה והכריזה כי מקבלת עליה עול תורה ומצוות, ומאז השתנו כל חייה.

הסיפורים על הלחנים שעוררו אנשים בתשובה, זורמים מפיו של ר' חיים ללא הרף, ויכולים למלאות כרך עב כרס. ר' חיים גם מספר על אישה ששלחה לו מכתב, ובו סיפרה ששמעה את הניגון 'נר לרגלי' באוטובוס, והיות שלא הבינה את מילות השיר, פנתה לרב שהסביר לה גם על משמעות השיר והיכן ניתן למצוא את הקלטת. חייה השתנו לגמרי כשהושפעה מהשירים ומהמילים, והיא הפכה לשומרת תורה ומצוות...

זכה ר' חיים במהלך חמישים השנים האחרונות, לשמח בחתונות רבות בקרב הציבור החרדי. ביקשנו ממנו, אפוא, לספר לנו על חתונה אחת שמאחוריה סיפור מרגש או מעניין, ואשר עומד בזיכרונו עד היום הזה.

ר' חיים מנסה להיזכר באחת החתונות המיוחדות בהן הוא השתתף, אבל עוד קודם הוא מספר, כי לפני מספר שנים, כשעוד ניגן בחתונה באחת מערי הארץ, הבחין כי שני אנשים מצביעים עליו ומשוחחים זה עם זה שוב ושוב. "חשבתי שמדובר באנשי מס הכנסה..." אומר ר' חיים. "אולם לא חלפו אלא מספר דקות, ואחד האנשים הללו התקרב לבמות התזמורת וביקש לומר מספר מילים. הבנאדם אומר לי בהתרגשות, כי בחתונה שלו עוד ניגן אבי, והטעם הטוב זכור לו

מאז ועד עתה... הוא היה בהלם כשאמרתי לו שאני הוא זה ולא אחר..."

ר' חיים נזכר בחתונה מסעירה ומרגשת כאחד: "היה זה לפני שנים רבות, הגעתי לחתונה ובעודי מתחיל את ההכנות, שמתי לב להתרחשות מסוימת על יד החתן, שכבר החל להתכונן לחופה. מיד הבנתי שמושהו אינה כשורה. משהתקרבתי למקום התברר שמדובר בחתן יקר בעל תשובה, בין יחיד להוריו, שלא השלימו עם דרכו החדשה וכמובן גם לא עם נישואיו. הם באו אמנם להשתתף בחתונה, אך ניסו בכל דרך למנוע את החתונה ברגע האחרון. ואכן, בעוד כולם מתכוננים לחופה, עומדים ההורים ומנסים את כוחו באיזמים ובעונשים. אולם החתן העדין שחוט של חסד היה על פניו, לא השיב לעלבונותיהם, והמשיך להתכונן לרגעים הקדושים ביומו הגדול.

"הגיעה שעת החופה, ראשי הישיבה והרבנים עושים כל שביכולתם להרגיע את ההורים המתוסכלים, כשגם תחת החופה עוד המשיכו במעשיהם... כמקובל, לאחר החופה ניגש החתן לאביו בכדי לקבל את ברכתו ברגעיו הגדולים, אולם לתדהמת הקהל, הוא סטר לו על הלחיים שתי סטירות מצלצלות שנשמעו היטב!!

"הקהל היה בהלם מוחלט, אולם החתן מצידו לא הגיב מאומה, הוא עמד בגבורת נפש עילאית, ולא הוציא הגה מפיו, וגם ניסה להרגיע את הקהל הנסער.

"ראש הישיבה שהיה שם כבר לא יכול היה יותר להחשות. הוא השתיק את הקהל, ואז אמר לאבא: 'אבא יקר! אתה צריך לבוא בשבת לבית הכנסת ולברך ברכת הגומל. תאר לעצמך, אם בנך החתן היקר לא היה חוזר בתשובה, אם היית מוריד לו שתי סטירות תחת החופה, לא היה נשאר ממך שריד ופליט!..."

"בחתונה השתתפו קהל גדול ממשפחת החתן, הם התיישבו לסעודה יחד עם אב החתן, ואז לאחר המנה הראשונה, קמו כולם בבת אחת ועזבו את האולם יחד עם ההורים. היה זה כנראה משהו מתוכנן.

"בחתונה לא נשארו אנשים רבים מידי, אולם השמחה שהייתה במקום הייתה מעל ומעבר לכל תיאור. המשתתפים וכן אנו כתזמורת, עשינו כל מה שהיה אפשר בכדי להרבות את השמחה, שאף נמשכה עוד שעה ארוכה מעבר לזמן שהוקצב לה.

"כעבור מספר שנים, נפגשתי שוב עם אותו החתן שהיה כבר אברך חשוב, והוא סיפר לי כי גם לאחר החתונה המשיך היחס העוין הזה, ולמעשה ההורים ניתקו עמו את הקשר. אולם כעבור שנה נולד לו בן, ואז המכרים לחצו על ההורים שיגיעו להשתתף בבית. הם אכן הגיעו והתרגשו עד מאוד, ומאז נשבר הקרח, ואביו אף קנה לו רכב במתנה, בכדי שיהיה לו נוח יותר להסתדר עם הילדים.

"שוב, לאחר מספר שנים הזדמן לי לפגוש את אותו אברך, ואז סיפר כי אביו חלה ובשעות האחרונות שלו החזיק את ידו כל העת, וביקש שישיר עמו שירים של תשובה והתעוררות, וכך נפרד מהעולם מתוך תשובה וחרטה".

(מתוך כתבה נרחבת של אשר קליין - המבשר)

"אבא שלי כמעט נפל מהרגליים! אני לא אשכח את הבעת הפנים שלו באותם רגעים. הוא היה נראה כמי שחרב עליו עולמו... אמא הרחיקה אותנו קצת..."

הסיפור המדהים על הטיול שהתבטל, ועל 'חינוך בלי לחנך'
- חינוך שחודר ללב, ושכל אחד מאתנו יכול להגיע אליו בהתבוננות

הרב אייזיק רוזנבלום

"הַמְלִאךָ הַגָּאֵל אֶתִּי... יְבָרַךְ אֶת הַנְּעָרִים" (בראשית מ"ח, ט"ז)

כמה אנחנו משתוקקים ומתפללים על ילדים טובים... הכל אנחנו מוכנים לעשות, כדי שנראה את צאצאינו עולים ומתעלים במעלות התורה. אז כיצד באמת מחנכים את הילדים כראוי? רבים סבורים שחינוך הילדים זאת 'עבודה קשה שבמקדש'. מלאכה שצריך להשקיע בה מאמץ רב, מחשבה ולמידה.

זה נכון, אבל לא מדויק!

למה זה נכון? כי אכן על כל הורה מוטלת החובה להתאמץ, ולקנות כלים וידע שיאפשרו לו לחנך את ילדיו בדרך הטובה והבריאה ביותר.

אבל זה לא מדויק, כי עיקר החינוך נעשה דווקא 'בין השורות'. בהבעות הפנים ותנועות הגוף, שעושים ההורים בשעה שהם מגדלים את ילדיהם.

ואת זה רבותי, קשה מאוד לזייף... קשה מאוד להציג הבעות פנים, שמשקפות משהו שלא קיים בפנימיות הלב והנפש.

אני אסביר את הדברים, בסיפור מהחיים בו נתקלתי בעבר הלא רחוק, ושממנו למדתי רבות בעניין החינוך.

כיסא חשמלי

יש לי מכר, יהודי נחמד מאוד, קובע עתים לתורה. בשבת הוא מגיע ל'זיץ' בבית הכנסת, בליל שישי הוא משתתף בשיעור 'אור החיים', ובין לבין הוא נוסע מדי פעם לקברי צדיקים וכדו'. בקיצור, אדם שעובד לפרנסתו, ומשתדל שלא להידרדר ברוחניות.

יום אחד הוא הגיע לבית הכנסת, והתיישב בשולחנות האחוריים, מתחת לעזרת הנשים. בית הכנסת הזה עבר קצת שיפוצים והרחבות, ולכן אותו חלק אינו מרוהט כראוי. שמו שם שולחנות וספסלים רעועים, עד שחליפתו של אחד המתפללים נתקלה במסמר שבלט מרגלו של ספסל. הוא הקים קול רעש גדול במחאה על הריהוט הלקוי, והגבאי נאלץ להחליף את הריהוט במשהו מתקדם יותר.

כסף לריהוט חדש לא היה, ולכן קנה הגבאי ארבעה שולחנות מתקפלים, עם כיסאות פלסטיק לבנים, סטנדרטיים, שיהיה לביתיים...

באותו יום הגיע המכר שלי לבית הכנסת, התיישב על אחד הכיסאות החדשים, פתח גמרא והתחיל ללמוד. בקושי עברו שתי דקות, פתאום הוא קפץ ממקומו כנשוך נחש, כמעט נפל על הרצפה... ברגע הראשון נבהלתי מאוד, אבל הוא התיישר, לקח את הגמרא, עבר כמה שורות קדימה והתיישב על אחד מספסלי בית המדרש, והמשיך ללמוד כאילו לא אירע דבר.

הייתי סקרן, אבל הוא היה באמצע ללמוד ולא רציתי להפריע. למחרת פגשתי אותו שוב, ושאלתי לפרש ההתנהגות המוזרה שלו אתמול: "הכיסא היה רטוב? השולחן היה מלוכלך? ראית שם מקק?? למה קפצת???"

התשובה שלו הפתיעה אותי: "פתאום שמתי לב שאני יושב למרבה הצער על כיסא שמוצר על ידי חברה שמחללת שבת! את הכיסא הזה ייצרו יהודים תוך כדי חילול שבת. איך אני יכול לשבת עליו???"

"הבנתי שאתה לא קונה כיסאות של חברה מחללת שבת", אמרתי לו, "אכן רבים מקפידים על זה, אבל למה קפצת? הרי אין איסור לשבת על כיסא כזה? זה הרי לא איזה 'איסור הנאה' שיש לאו בכל רגע שאתה יושב עליו. אל תקנה כיסאות כאלו ושלוש על ישראל... גם אני לא קונה מהחברה הזאת שום דבר, אבל למה לקפוץ?"

ואז הוא סיפר לי סיפור שהותיר אותי פעור פה... "כשהייתי ילד בן 12", הוא מספר, "נסענו פעם כל המשפחה ללונה פארק גדול, שהודיע שהוא מקדיש מספר ימים במיוחד למגור החרדי, הפעילות תהיה בהפרדה ובאווירה חרדית..."

"אחי הגדול הודיע שגם הוא לא נכנס, הוא יישאר עם אבא בחוץ. אחת האחיות הצהירה גם היא שהיא לא מוכנה להיכנס לפארק של מחללי שבת, וכך הצטרפו כל האחים לאט לאט, וגם אני בכללם. "באותו רגע, החזיק אבא בידיים שלי ושל אחיי, והחל לרקוד איתנו: 'ישמחו במלכותך שומרי שבת'... ראיתי כמה אנשים שנכנסים לפארק במבט מושפל, הם התביישו בכך שהם לא עומדים בניסיון הזה. אחרים הצטרפו אלינו לריקוד, וישבו על עקבותיהם. גם אנחנו חזרנו אל הטנדר, הוא לקח אותנו לאחד היערות בסביבה, שם אכלנו את האוכל שהיינו אמורים לאכול בלונה פארק, לאחר מכן שיחקנו שם בין העצים ונהנינו מאוד.

"אותו מאורע חרט בי רושם עצום", סיפר לי ר' שמואל, "מאז יש לי רתיעה אדירה מכל מגע עם עסק שמחלל שבת. אני לא מסוגל לשבת על כיסא שאולי ייצרו אותו בשבת, אני לא מסוגל להניח על השולחן שלי בקבוק יין שאולי ייצרו אותו בשבת, ואם אני נמצא באירוע ויש שם כזה בקבוק, זה מגרד לי בכל הגוף, אני פשוט לא יכול לשאת את המחשבה שאנשים חיים כך בשוויון נפש, עם העובדה שהם נהנים וצורכים מוצרים שבאו לעולם תוך כדי חילול שבת."

חינוך בלי לחנך

הסיפור הזה מספק לנו המחשה מצוינת ל'חינוך בלי לחנך'. אביו של אותו יהודי לא ניסה להסביר להם כמה חמור חילול השבת, הוא לא עשה 'אקט חינוכי'...

הוא פשוט הזדעזע עד עמקי נשמתו מהרעיון שהוא תמך בחילול שבת.

הוא לא יכול היה לכלוא את השמחה שלו, כשהוא ראה שהילדים שלו מבינים ומפנימים כמה חמור הנושא של חילול שבת.

הוא לא יכול היה שלא לפצוח בריקוד קטן, כשראה שהילדים שלו מוכנים לוותר, על מה שהיה משאת נפשם עד לפני שתי דקות, כדי שלא להיכנס למקום שמחלל שבת, למרבה הצער.

זה לא עניין של אסור ומותר, זה לא עניין של נכון או לא נכון, זה עניין של דוגמה אישית בצורה הכי חזקה והכי מהדהדת שיכולה להיות.

אבל יש בעיה...

הרי הסברנו שאת הבעות הפנים הללו אי אפשר לחקות, את הזעזוע והסלידה אי אפשר לזייף, זה חייב לבוא מבפנים!

מה יעשה מי שהרעיון שהוא יושב על כיסא שייצרו אותו בשבת לא מזעזע אותו עד כדי כך? שיקפוץ מהכיסא בזעזוע מזויף??? זה לא יעזור לו, הילדים לא יפנימו את הזעזוע אם הוא לא יהיה אמיתי. אם כן מה הועילו חכמים בתקנתם, ולמה בכלל אני נותן לכם כלים שאינם מעשיים ושאתם לא יכולים להשתמש בהם לחינוך הילדים???

שאלה שאלתית...

התשובה היא, שבלבו של כל יהודי ירא שמים יש סלידה טבעית מחילולי שבת. אם היית נוסע עכשיו עם מונית, והנהג החילונית היה

"באותם ימים לא היתה מודעות גבוהה כל כך לעניין הזה של אטרקציות שומרות שבת, לא היה פרסום ולא היתה תעמולה בעניין. ההורים שלי לא העלו על דעתם שיש בעיה בהגעה ללונה פארק הספציפי הזה, כי מעולם לא שמעו על כך שהוא מחלל שבת. "אמא שלי הזמינה טנדר, אבא שלי הכין כסף, גם לנהג וגם עבור כרטיסי הכניסה ללונה פארק, האחיות הגדולות שלי הכינו כריכים וקנו ממתקים, היתה חגיגה של ממש.

"כשהגענו ללונה פארק ירדנו בעליצות מהטנדר, ניגשנו אל הקופה ואבא שלי שילם טבין ותקילין על 12 כרטיסים. לא עשו הנחה לקבוצות, ולא התחשבו במשפחות ברוכות ילדים, המחיר היה גבוה מאוד, והורי לא היו עשירים בכלל, אבל הם החליטו להעניק לעשרת ילדיהם את המתנה המיוחדת הזאת, ולא התלוננו על המחיר שהיה גבוה יותר ממה שהם חשבו לשלם.

"כרטיסי הכניסה כבר היו בידינו, כל ילד קיבל כרטיס, והנה אחי הקטן מתחיל לקרוא את הכתוב על הכרטיס כולל האותיות הקטנות, ומגיע לשעות הפתיחה: "ימים א-ו: 17:00 - 08:00. בשבתות ובחגים: 19:00 - 11:00."

"אח שלי צחק בקול גדול: 'בשבת הם מסיימים להתפלל עוד לפני 8:00 בבוקר, הקיבוצניקים... אנחנו בשעה הזאת עוד לא מתחילים להתפלל בכלל...!'

"הוא לא הבין את המשמעות, ולא קישר את פתיחת הפארק לחילול שבת..."

"אבל אבא שלי כן קישר, הוא כמעט נפל מהרגליים! אני לא אשכח את הבעת הפנים של אבי מורי באותם רגעים. הוא היה נראה כמי שחרב עליו עולמו..."

"פרנסתי מחללי שבת", הוא מלמל בינו ובין עצמו בעודו מחזיק את ראשו בין ידיו, "פרנסתי מחללי שבת. ה' ירחם... פרנסתי מחללי שבת. סייעתי בידי עוברי עבירה... הוא התיישב בכבודות על ספסל שהיה ליד שער הכניסה, וראיתי שאך בקושי הוא מצליח לעצור את דמעותיו.

"אמא שלי החוורה גם היא. היא הרחיקה אותנו קצת, נתנה לאבא לעכל את הצער ולהירגע מעט.

"לאחר מכן היא ניגשה אליו, וניסתה לברר בעדינות מה הוא מתכוון לעשות, האם הוא רוצה לבקש בחזרה את הכסף, האם עלינו לחזור הביתה או שאנחנו יכולים בכל זאת להיכנס אל הפארק.

"אני טענתי באוזני אחיי, שאין סיבה שלא ניכנס. אבא כבר ממילא שילם את הכסף, הם לא יחזירו לו שום דבר בחזרה, והם לא ירוויחו כלום מזה שניכנס לפארק, אחרי שכבר שילמנו זה לא משנה בכלל... "אבא שלי הרים את העיניים ואמר: הוא צודק. שמוליק צודק, את הכסף הם כבר קיבלו. עכשיו זה כבר לא משנה להם אם ניכנס לפארק או לא..."

"אמא כיתפה את התיק על כתפיה, התחלנו לצעוד לעבר שער הכניסה, אבל שם, בשער, אבא שלי שוב נעמד על מקומו: 'אני לא מסוגל להיכנס!', הוא אמר. 'המקום הזה עושה לי בחילה, אני מצטער ילדים, אני אחכה לכם בחוץ, אתם תיכנסו היום בלעדיי...!'

הגעתי לנס ציונה ופגשתי אותו. הוא בחור מרשים ונוסע עם אופנוע יוקרתי. "אין לי כלום!", כך הוא אמר לי, "שום דבר! כל מה שאתה רואה לא שווה כלום! בחיצוניות יש לי הכל, אבל בפנים, בלב שלי, יש חלל ריק..."

הרה"ג ר' אהרן ידלר, מוותיקי הפעילים ב'אחינו', עם סיפורים מהפעילות בשטח, על הצעירים המתחזקים המשתוקקים ללימוד התורה

אליעזר (לייזר) רוט

"ויט שכמו לסבול" (מט טו). וברש"י: 'עול תורה' זה התחיל בהודעת מייל שהגיעה באישון לילה, למרכז הסיוע והעזרה של ארגון 'אחינו', שמסייע בהכוונה לצעירים מתחזקים, וסולל להם דרך במשעול המפותל של החזרה בתשובה, כולל בחירת מקום לימודים מתאים, הרשמה, חברותא עם אברך שיקדם אותם בלימוד התורה ועוד ועוד.

בשעות הבוקר החל הטיפול בבקשה. המוקדן העביר אותה להנהלה, שהחליטה לשבץ למקרה הזה את הרב אהרן ידלר, מוותיקי הפעילים של ארגון 'אחינו'.

"לפעמים מדובר בפנייה של סקרנות גרידא", אומר הרב ידלר בשיחה עם 'לקראת שבת', "לפעמים זה מגיע ברגע של כעס, בחור נקלע לעימות מול ההורים שלו, ומחליט שהוא הולך לשיבה, למרות שאין לו שום היכרות עם עולם התורה. כמובן שאחרי שעתים הדחף הזה נעלם כלא היה... ולפעמים מדובר בפנייה שמגיעה מצימאון וכמיהה עזה לרוחניות ולימוד התורה הקדושה.

"זה היה המקרה של אביתר, בחור בן 22, אחרי צבא, תושב נס ציונה (הפרטים שוננו למניעת זיהוי) שפנה ל'אחינו' באותו לילה גורלי מבחינתו, אחרי חודשים של טלטלה נפשית פנימית, שגוררת נדודי שינה קשים. הוא לא מוצא מנוח לנפשו, הוא רוצה להיכנס לשיבה, וכמה שיותר מהר.

"התקשרתי אל אביתר", מספר לנו הרב ידלר, "הצגתי את עצמי ואמרתי לו שאני אשמח להכיר אותו ולפגוש אותו פנים אל פנים.

"הוא רצה לבוא אלי באותו רגע, אבל אני אמרתי לו שהלו"ז שלי עמוס, אני ממילא עובר באזור של נס ציונה פעמיים בשבוע, ובפעם הבאה שאעבור שם, אכנס לבקר אותו בעז"ה, זה יהיה בעוד יומיים..." "הוא היה מאוד מאוכזב. הוא לא חשב להמתין יומיים, זה היה יותר מדי זמן עבורו, אבל מבחינתי זה סוג של מבחן לראות כמה הבחור רציני. לוודא שאנחנו לא מבזבזים זמן על בחור, שעד שאני אבוא אליו כל הרצון והחשק כבר נעלם לו..."

יש לי הכל ואין לי כלום

"הגעתי לנס ציונה ופגשתי אותו. הוא בחור מרשים, מסודר עם עבודה בחברה גדולה ומוכרת, אליה הוא נוסע עם האופנוע היוקרתי שלו, הוא גר בדירה ששכר בעצמו, מתפרנס יפה מאוד לצד תמיכה

נדיבה שהוא מקבל מההורים, לא חסר לו שום דבר. "אין לי כלום!", כך הוא אמר לי, "שום דבר! כל מה שאתה רואה לא שווה כלום. בחיצוניות אני מסודר, יש לי הכל, אבל בפנים, בלב שלי, יש חלל ריק! וואקום!

"פעמיים בשבוע אני הולך לשיעור תורה, ואני מרגיש שמהשעה הזאת, חצי שעה ביום שני וחצי שעה ביום רביעי, אני שואב את הכח לחיות שבוע אחד נוסף. זה הדבר היחיד בעולם שנותן לי להרגיש טוב עם עצמי, זה גורם לי להרגיש מאושר!

"אני לא מבין למה אני צריך כך לרעוב לתורה, רק חצי שעה פעמיים בשבוע, למה אני לא יכול ללמוד תורה כל יום כל היום. מהבוקר ועד הלילה. אני רוצה להיכנס לשיבה וללמוד כל היום תורה!!!"

"ראיתי שמדובר בבחור רציני מאוד, אבל הסברתי לו: 'אתה לא יכול לקפוץ מלימודים של שעה בשבוע, ליום לימודים שלם בשיבה. אתה תישבר אחרי שבוע וחצי! מעולם לא ניסית להבין דף גמרא, אין לך מושג מאיזה צד מסתכלים על שישה סדרי משנה, ואתה לא יודע על מה מדברת מסכת ביצה. מה תעשה בשיבה?

"מה שכן, אתה צריך להיכנס למסגרת לימודית מתאימה, מספר שעות בחצי הראשון של היום, לא כל היום, להתחיל להיכנס לעולם הזה של לימוד התורה, ואם בעזרת ה' תראה שאתה עושה חיל, ושאתה רוצה להרחיב את שעות הלימוד, תוכל להוסיף גם בערב, ולאחר מכן נתחיל לשקול את עזיבת העבודה. אבל לא ברגע אחד קופצים אל הקצה העליון של הסקאלה."

הבחור נכנס לשיבת 'באר יצחק'
עם אפס ידע, אפילו לקרוא
כתב רש"י הוא לא ידע, אבל אנו
ב'אחינו' פיתחנו שיטה קלה,
שלומדים כתב רש"י במהירות, זה
עובד נהדר ובעלי תשובה רבים
משתמשים בזה בשמחה רבה

הבייתה, לשוחח עם אמא שלו.

"מצאתי אשה מפוחדת עד מוות! הסבירו לה שהוא יהפוך לה את המטבח, שהוא לא יאכל יותר לעולם בבית, כי האוכל שלה לא כשר מספיק עבורו, שהוא הולך להיות 'דוס שחור', ושהילדים שלו לא יוכלו לדבר איתה, כי היא לא מבינה אידיש... היא היתה במצוקה אמיתית.

"הראיתי לה תמונות מהשיבה, הצעתי לה לבוא לסיור במקום, ולהיזכר במו עיניה שזה לא כמו שמתארים לה. הסברתי לה, שאם היא רוצה שהוא לא יהיה כזה קיצוני כמו שהיא חוששת, היא חייבת להכניס אותו לשיבה נורמלית, שתדע איך למתן אותו, ולכוון את ההתלהבות והנחישות שלו לכיוון חיובי של הצלחה בלימוד התורה... "האמא הסכימה בלב כבד, ולא התחרטה על כך. הבחור נכנס לשיבת 'באר יצחק' עם אפס ידע, אפילו לקרוא כתב רש"י הוא לא ידע, אבל אנו ב'אחינו' פיתחנו שיטה קלה, שלומדים כתב רש"י במהירות, זה עובד נהדר ובעלי תשובה רבים משתמשים בזה בשמחה רבה. ואכן, הבחור הזה, נריה, ב"ה הפך לבחור ישיבה, הוא לומד ופורח, ומי שהכי שמח בהצלחה שלו, זאת האמא שבתחילה חששה כל כך מפני הצעד הזה...".

"הבחור נכנס לשיבה מתאימה ב'באר יעקב'. הוא קם השכם בבוקר, ונוסע לשיבה באופנוע, רבע שעה נסיעה. שם הוא מתפלל שחרית, אוכל ארוחת בוקר ולאחר מכן לומד במשך שלוש שעות עם חברים. לאחר מכן הוא נוסע למקום העבודה שלו, עובד לפרנסתו ומהדק כל יום עוד ועוד את שמירת התורה והמצוות שלו.
"בשבוע האחרון פגשתי אותו, הוא הזמין אותי לפגישה עם שני חברים נוספים שלו, שרוצים גם הם להיכנס לשיבה... 'ראינו כמה טוב לאביתר, כמה הוא נהנה בישיבה, גם אנחנו רוצים לנסות. גם לנו מגיע לטעום קצת רוחניות, להרגיש מעט את האור הגדול של התורה הקדושה'..."

והנה עוד סיפור: נריה מתגורר בבית ים, יחד עם אמא שלו. כשהיה צעיר לימים אביו הלך לבית עולמו ומאז זה רק שניהם, הוא ואמא. לבד בעולם. כיום הוא בן 15, והוא רוצה להיכנס לשיבה.
"אני רוצה להגיע לבני ברק", הוא אמר לרב ידלר, "לקנות כובע וחליפה שחורה, נעליים שחורות חולצות לבנות. אני רוצה להיראות כמו חרדי..."

הרב ידלר מספר: "עומד מולי בחור שנראה כמו כל נער ממוצע בבת ים, מכנסי ג'ינס, חולצת טריקו ירוקה, רעמת שיער מפה ועד אוגנדה, הוא רוצה להיראות כבר היום כמו בן ישיבה, ולהיכנס לשיבה בבני ברק ללמוד תורה..."

"אחרי בדיקה גילית, שהוא שמע כמה הרצאות מאיזה רב ש'הדליק' אותו חזק לחזור בתשובה, ועכשיו הוא להוט לעשות את הצעד הזה ממש בתוך שעתים."

"שאלתי אותו: 'מה הבעיה? סע לבני ברק וכנס לשיבה! מי מפריע לך???'

"אמא שלי!"

"מה...?"

"אמא שלי מפריעה לי! היא לא מוכנה לשמוע על זה בכלל. לא מסכימה שאהיה חרדי. בעיקרון אני ילד גדול ואני עושה מה שאני רוצה, אבל בכל זאת אני האדם היחיד שיש לה בעולם, אז אני לא רוצה שהיא תקבל התקף לב בגללי, חס וחלילה..."

"ראיתי שהוא באמת מאוד רוצה, ולמרות שמדובר לכאורה בהתלהבות של רגע, החלטתי לתת לו הזדמנות. יצרתי קשר עם ראש ישיבת 'באר יצחק', ידידי ורעי הרה"ג ר' חיים גולדברג, שכבר הרבה שנים אנחנו עובדים ביחד ב'אחינו', וביקשתי ממנו לסדר מקום לבחור הזה. אחרי שקיבלתי תשובה חיובית, עליתי אליהם

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

רב העיר לא ידע את נפשו, כיצד להתמודד עם בקשתו של השר; מחד אין זה מכבוד בית הכנסת שיתלה בו תמונה של אותו צורר ושונא. ומאידך גיסא אילו יבוא השר לביקור נוסף, ויווכח שלא נענו לבקשתו - עלול להיווצר מצב סכנה לקהילה היהודית כולה

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

ובלי התפתלויות. אלא בתמימות, באמונה, בלב שקט ושלוו!

מעשה נפלא שימחיש את המושג של 'ידעתי בני ידעתי', את עומק המחשבה שמנחה את דרכם של גדולי התורה, קראתי פעם באחד הספרים העתיקים בספרייתו של מרן הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, והפעים את רוחי. מחבר הספר שימש ברבנות בעיר פתח תקוה, וחיבר את חיבורו בשנת תרפ"ט, ובפתח הספר כתב הקדשה חמה לידידו הרב סרנא.

וכה הוא מספר בהקדמת ספרו:

"כאשר המחבר שימש כרב באחת העיירות בחוץ לארץ, הגיע לבקר בעיירתו הגאון רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה הנודע של לודז', וממנהיגיה הבולטים של יהדות פולין, שנודע בפקחותו ושנינותו המיוחדת. ובאותו שבוע, באופן לא מכוון, הגיע לביקור גם אחד השרים החשובים בממשלתו של הצאר הרוסי.

"במסגרת ביקורו ביקש השר להיוועד עם בני הקהילה היהודית, ולראות את בית הכנסת שלהם, בו הם שופכים שיח בתפילה לבוראם. המקום מאוד מצא חן בעיניו, והתפעל מיזופיו ומצורתו המכובדת, אך גם הביע תרעומת על כך שאין בכל המתחם את תמונתו של הצאר. כמובן שהרב נאלץ להבטיח לשר שבהקדם האפשרי הענין יטופל.

כאשר יוסף הצדיק מעיר לאביו על כך ששָׁפַל את ידיו והניח את ימינו על הקטן ואת שמאלו על הגדול, נאמר: "וַיִּמְאָן אָבִיו וַיֹּאמֶר יְדַעְתִּי בְּנִי יְדַעְתִּי גַם־הוּא יְהִי־לְעַם וְגַם־הוּא יִגְדַל וְאוֹלָם אַחֲרָיו הַקָּטָן יִגְדַל מִמֶּנּוּ וְזָרְעוֹ יְהִי־הוּא מְלֹא־הַגּוֹיִם".

לכאורה תשובתו זו של יעקב טעונה ביאור, שהרי היה מתבקש שיענה לו הישר את התשובה הברורה, כי יש להעדיף את אפרים מכיון שהוא יגדל ממנשה. אך במקום זאת הוא מקדים לומר: "ידעתי בני ידעתי". מה העומק שמונח בתוספת המשפט הזה?

התשובה היא, שהנה מצוי שכאשר מגיעים בפני אדם גדול להתייעץ או לקבל הוראה כל שהיא, ישנם הסוברים שצריך להכניס בפיו את אשר יאמר, או מעניקים לו עצות ורעיונות כיצד ומה לומר, מבלי לעלות על דעתם שה'גדול' מבין רואה ויודע גם דברים שהם בעצמם אינם רואים.

דבר זה, לימד יעקב את יוסף בתשובתו 'ידעתי בני ידעתי'. אין לך צורך לומר לי מה וכיצד לעשות, שהרי אני יודע ורואה גם מעבר למה שאתה רואה!

בכך ביאר דודי הגאון רבי ישראל אהרן קופשיץ שליט"א, מראשי ישיבת 'תורה אור', את עניינה של כפילות הלשון כאן "ידעתי בני ידעתי"? כוונת יעקב היתה לומר, שלא זו בלבד שאני יודע מה שאתה יודע, אלא יודע אני גם מה שאתה עצמך לא יודע!

שמעתי פעם מהגאון החסיד רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב ביהכ"ס חסידי סוכטשוב בבני-ברק, שבהזדמנות מסויימת שמע ממרן ה'חזון איש' זצ"ל ביטוי מרעיש: "אִיךָ הָאֵב צָעֵן טַעֲמִים אוֹיף יְדַעַר זַאךְ, אַוּפֶער דִּי אָמַתְדִיגֶע טַעַם זָאג אִיךְ נִישְׁט" ["יש לי עשרה טעמים על כל דבר, אולם את הסיבה האמיתית אינני אומר"].

העומק וההיקף שקיים במחשבתו של תלמיד חכם, הוא למעלה משכלו של האדם המצוי.

כמה מופלאים הם דברי הראשונים, על הנאמר בגמרא (ב"ב יב, א): "מיום שחרב בית המקדש אף על פי שנטלה נבואה מן הנביאים מן החכמים לא נטלה". כותב הרמב"ן על כך: "אף על פי שנטלה נבואת הנביאים שהוא המראה והחזון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם". ואילו הריטב"א (שם) כותב: "שיש שישגו בשכלם דברים הרבה שאין כח בשכל הטבעי להשיגם!".

העבודה שלנו היא לקבל את הדברים כפשוטם. בלי התחכמויות

"לאחר שנפנה השר לדרכו חזר הרב לרב מלודז' לספר לו על ביקורו הנוסף של השר, ושאלו כיצד לנהוג כעת? הרב מלודז' הורה לשלוח מספר ילדים לשחק עם כדור בתוך בית הכנסת..."

דבריהם ללא עוררין, ולהאמין בהם אמונה תמה ושלמה. ופעמים שלבסוף אנו זוכים להיווכח בחכמה העצומה שהנחו אותנו לאורה.

"ישמך אלקים פאפרים וכמנשה"

יעקב מעמיד בברכתו את אפרים ומנשה כדוגמא וכחיקוי לדורות עולם: "בְּךָ יִשְׂרָאֵל לְאָמֹר יִשְׁמְךָ אֱלֹקִים פְּאָפְרִים וְכִמְנֶשֶׁה". בתרגום יונתן בן עוזיאל מתרגם: "יְבָרְכֶנּוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל יְתִיבָא בְּיֻמָּא דְמְהוּלְתָא לְמִיָּר יִשְׁוִינָן יְיָ פְּאָפְרִים וְכִמְנֶשֶׁה". פירוש, בבריתות המילה של בית ישראל, יברכו ישראל את התינוקות שיהיו כאפרים וכמנשה. אך לא רק בבריתות מילה מברכים בנוסח זה, אלא בכל הזדמנות חשובה שנוהגים לברך את הילדים, מברכים בשמם של אפרים ומנשה; כשחתן צועד לחופתו, בכל ליל שבת, בערב יום הכיפורים, בפדיון הבן כך הכהן מברך את התינוק, ועוד.

ויש להעמיק בשורש הדבר, מה המעלה הגדולה באפרים ומנשה יתר על שאר השבטים שמברכים דוקא בשמם? הגה"צ רבי שמואל הומינר זצ"ל, בספרו 'עבד המלך', מסביר שאפרים ומנשה נבדלו משאר השבטים בענין אחד. כל השבטים גדלו בקדושה ובטהרה בביתו של יעקב אבינו, תחת חסותו וחינוכו הקפדני והטהור, בסביבה קדושה ונעלית. לעומת זה אפרים ומנשה גדלו בבור הטומאה, בתוך זוהמת מצרים, בהתמודדות מתמדת עם נסיונות קשים, ובכל זאת בזכות החינוך הטוב שינקו מיוסף ואסנת הוריהם, נותרו חיילים נאמנים ומסורים לבורא עולם.

והנה עם ישראל שרוי במרבית שנות קיומו בגלויות שונות, עם קשיים סבוכים והתמודדויות רוחניות לא פשוטות. לכן אפרים ומנשה הם הדמויות שמהם נוכל לקחת דוגמא, כיצד עומדים בגבורה מול הרוח סועה וסער שמשותלת סביבנו. הם אלו שמשמשים לעם ישראל כסמל כיצד מתמודדים עם נסיונות.

אבי מורי זצ"ל רגיל היה לתאר באוזנו במתיקות רבה, בצורה מוחשית הנוגעת לנימי הלב של ילדים רכים, כיצד אפרים ומנשה היו שבים במצרים מבית הספר לביתם, ובידם מיני מתיקה טעימים

"רב העיר לא ידע את נפשו, כיצד להתמודד עם בקשתו של השר; מחד אין זה מכבוד בית הכנסת שיתלה בו תמונה של אותו צורר ושונא. ומאידך גיסא אילו יבוא השר לביקור נוסף, ויווכח שלא נענו לבקשתו, עלול להיווצר מצב סכנה לקהילה היהודית כולה. בצר לו פנה הרב אל האורח הרם - רבה של לודז', בתקוה שברוחב ביתו יתן עצה הוגנת כדת מה לעשות.

"הרב מלודז' ביקש להכין תמונה מוגדלת של הצאר, לעטרה במסגרת מוזהבת, ולעטותה בזכוכית דקה ועדינה, ולתלותה במקום מרכזי בבית הכנסת. נקל לשער שבעקבות מעשה נועז זה, קמו עוררין מתוך מתפללי בית הכנסת על רב המקום, מדוע הוא נכנע מיד לגחמותיו של השר, ולא זו בלבד אלא גם עיטר והגדיל את התמונה מעבר למתבקש. הרב ניסה להסביר להם שהדבר נעשה על דעתו של הרב מייזל רבה של לודז', ולא על דעתו האישית, ובכך הצליח להרגיע מעט את הרוחות.

"לאחר מספר ימים הגיע השר שוב לבדוק אם כבר נתלתה תמונתו של הצאר, וראה כי אכן בקשתו קויימה במלואה, ואף הידרו בתמונה גדולה יותר משביקש. הוא הודה לרב בשביעות רצון, על שחלקו לצאר את כבודו הראוי לו.

"לאחר שנפנה השר לדרכו חזר הרב לרב מלודז' לספר לו על ביקורו הנוסף של השר, ושאלו כיצד לנהוג כעת? הרב מלודז' הורה לשלוח מספר ילדים לשחק עם כדור בתוך בית הכנסת. גם אז קמו עוררין למיניהם נגד הרב - מהיכן מצא את ההיתר לשחק בבית הכנסת? אך כמובן שהרב הזדרז לקיים את ציוויו של הרב מלודז', וכצפוי במהלך המשחק הושלך הכדור על התמונה, וזו נפלה בקול רעש גדול, תוך כדי שהזכוכית מתנפצת לרסיסים על רצפת בית הכנסת.

"בדיוק לרגע זה ציפה הרב מלודז', אז הורה לקחת את התמונה לחנותו של הזגג היהודי ולבקש ממנו אם יאות להשאיר אצלו בקביעות, ובמידה ויגיע השר שוב לעיירה, יאמרו לו שזה עתה התנפצה הזכוכית, והתמונה מונחת כעת לתיקון בחנותו של הזגג.

"הזגג כמובן הסכים בחפץ לב לשתף פעולה עם התוכנית, וכך עד היום" - כותב המחבר - "שנת תרפ"ט, התמונה עדיין מונחת בחנותו..."

הרב מלודז' הסביר מאוחר יותר את עומק ההגיון שהניאו להורות על המהלך:

הרי אילו היינו מסבירים לשר שאין זה מכבוד בית הכנסת לתלות את תמונתו של הצאר, הנושא היה עולה לדיון ומעורר קול רעש גדול והד ציבורי עכור ומיותר. יתכן שאז היו מחוקקים חוק בפרלמנט המקומי, המחייב על כל בתי הכנסיות במדינה לתלות את תמונתו של הצאר. ואילו היינו מתעלמים לחלוטין מבקשתו של השר, ברור שהדבר היה מסכן את כולנו. על כן לא נותר לנו לנהוג אלא כפי שהוריתי, וכך גם הצלחנו לגרום שבסופו של דבר לא נתלתה תמונתו של הצאר בהיכל בית הכנסת.

זוהי המחשה קטנה למושג של 'ידעתי בני ידעתי'. "מי שנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל". הרבה עומק יש בהוראת החכמים, חלקו ידוע לנו וחלקו אינו ידוע לנו. עלינו מוטלת, אפוא, החובה לקבל את

לפתע, דמעות נקוו בעיניו. בני המשפחה היו מופתעים, מעודם לא ראו את האיש, ולא ידעו על כל קשר מיוחד בינו לבין אביהם. הם החליפו ביניהם מבטי תמיהה שהלכו והתגברו ככל שהאורח המשיך לבכות, אך תמיהתם לא יושבה אלא הלכה והתגברה, כשהאורח הצליח לפצות את פיו ולומר בין התייפחויותיו: 'אין לכם מושג מי היה אביכם, הוא הציל את חי'!

איך מצילים חיים בכמה מילים?

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ולבן שיניים מחלב" (בראשית מ"ט, י"ב)

אחד הדברים בהם מצטיין עם ישראל, הוא התמיכה והעזרה ההדדית. כל סוגי העשיה ומגוון רחב של פעולות, מוקדשים לתמיכה בזולת, לעזרה לאדם אחר, לסיוע ליהודי בעת מצוקה. יש כל כך הרבה דרכים לעשות זאת: להעניק סיוע כספי, מזון, ביגוד והלבשה, עזרה טכנית וכל עזרה אחרת...

פרשת השבוע, חושפת בפנינו תגלית מרעישה, ומעמידה במקום הראשון סוג תמיכה ייחודי ומעניין. זו תמיכה שכל אדם יכול לעשות, בלי כל קשר למצבו הכספי, לזמנו הפנוי או לידע הטכני שלו. לא צריך להיות עשיר או מוכשר, עסקן או מקושר. כל אדם, בכל מקום ובכל שעה, יכול לעשות את התמיכה החזקה הזו, שהתורה מציבה אותה במקום הראשון כמועדפת ביותר!

הבה נצייר לילה חורפי קר, גשם עז ניתן על הארץ והטמפרטורה צונחת אל קרוב לאפס. רוחות פרצים נושבות בעוצמה, הכפור חודר לעצמות, בכל בית בישראל פועל החימום במרץ. על אם הדרך, אי שם בצפון הרחוק, מתרוצץ יהודי הממהר לביתו, מתכרבל בצעיף ומהדק את מעילו, נלחם ברוחות הסוערות, כשגונו מצוממר ושפתותיו נוקשות מקור...

כמה היינו מעריכים, לו היינו רואים יהודי אחר יוצא כשקנקן קפה מהביל בידיו, והוא מוזג כוס קפה חמה לכל עובר ושב. היינו רואים אותו כמלאך מושיע של ממש, המהנה אנשים בכוס שתיה חמה ומעוררת, נעימה ומחזקת. בוודאי שהיינו מביטים עליו בהערצה, על שהוא מפנה מזמנו וכוחותיו ומשקיע מאמצים להרוות נפשות ישראל ולהחיות נפש כל חי...

אך מתברר, שיש לכל אחד מאיתנו את הכוחות והיכולות להיות מלאך מושיע גדול עוד יותר, ובלי כל קשר למצבנו הכספי, לפנאי הזמן שיש לנו או לכוחותינו ויכולותינו, בלי לעמוד בחום ובלי להתרוצץ, נוכל להיות מלאכי חסד ונתינה גדולים בהרבה, בצורה פשוטה ביותר:

נחפש את האדם הכי קרוב, ונעניק לו חיוך רחב, מילה טובה. 'אתה נראה טוב היום!', 'החולצה שלך יפה!', 'כל הכבוד שאתה קם

מוקדם!', 'יש לך מקום לשבת?' - כל אמירה חמה וידידותית כזו, המלווה בחיוך רחב ואיכפתיות כנה, מחיה את נפש הזולת הרבה יותר מכוס שתיה מרעננת בעיצומו של יום קיץ מהביל...

את התגלית הזו חושפים הז"ל במסכת כתובות בדרשתם על הפסוק: 'ולבן שיניים מחלב' - גדול המלבין שיניים לחברו, יותר ממשקהו חלב. המחייך לאיש ונותן לו מילה טובה, המאיר פנים ומעניק תחושה אוהדת, הוא המנצח בתחרות החסד היומית, הוא עשה פעולה גדולה וחשובה פי כמה ממי שהחיה את נפש חברו בכוס שתיה קרה ומרעננת!

כאן חושפת התורה את סוד כוחה של מילה טובה, ומה יכול לחולל חיוך בודד. כשאדם נותן לשני לשתות - הוא מרווה אותו לזמן הקרוב. תמיכה כספית יש לה 'פג תוקף'... אבל כשאדם נותן לחברו מילה טובה או חיוך אוהד - הוא משנה את חייו! כי יתכן שעד הרגע, הלה חשב שהוא לא חשוב ולא מוערך, אין בו שום דבר מיוחד ואולי הוא כלל לא מועיל לאנשות... יתכן גם שקם במצב רוח לא טוב, הוא עייף, משהו טורד את מנוחתו, הוא מרגיש חסר יכולות להתמודד מול קושי שצץ בפניו...

ואז מגיעה מילה טובה בחיוך רחב, ומשנה לו את המבט, יוצרת הסתכלות מחודשת. בשבריר שניה, הוא מסיק שאם אחרים מעריכים אותו - כנראה יש מה להעריך בו, ואם פלוני עצר לחייך אליו - סביר שיש לו סיבה טובה לכך, וכנראה שהוא כן שווה משהו.

ואם אני היום חי וקיים, ויש לי משפחה וילדים ואני רווח נחת וטוב לי - זה רק בזכות אותו חיוך וכמה מילים טובות שהעניק לי אביכם, שהציל באותו יום את חי!

ביום מן הימים, יצא שוב לשוטטות במלאכת חיפוש המזון להחיות את נפשו. הסתובב מכאן לשם, נפשו עגומה עליו ומצב רוחו ירוד ביותר, בנסיבות הכי מוצדקות בעולם. ברגע מסויים נשבר לבו, והוא החל להרהר בקורות איתו

עודו הולך ומהרהר, ולפתע יהודי עוצר אותו במאור פנים. 'היה זה אביכם, ר' ישראל קליין', סיפר האיש לבני המשפחה המופתעים, והמשיך: 'הוא עצר אותי בטפיחת שכם רכה, שאל לשמי והתעניין למעשי. סיפרתי לו על מצבי הקשה ומה אני מחפש כאן - והוא הקשיב לי בחום, ולפתע עצר אותי משטף דיבורי והשיב:

אני רואה שאתה מחפש אוכל, והייתי שמח לתת לך, לו היה לי מה... אני במצב זהה לשלך, אינני יכול לסייע לך באוכל ממש, כי גם לי אין! אבל' - אמר ר' ישראל וטפח על שכמו בחום ובהתרגשות רבה, 'מה שאני יכול לתת לך זה את הלב שלי! וכשמעינינו נושרות שתי דמעות רותחות הוסיף: 'אני רוצה להיות ידידך האוהב, לנסות לשמור על שנינו בחיים, ולשקם את הריסות נפשנו בצוותא!'

שמש רכה של אמצע החורף עמדה אז באמצע השמים, מאירה אל פחי האשפה שביניהם עומדים שני אנשים אומללים, בודדים ועזובים, אך המילה הטובה והחיוק הלבבי מחברים ביניהם. האיש כבר לא חיפש מזון, המילה הטובה חיממה את לבו הרבה יותר מכל דבר אחר, ור' ישראל נפרד ממנו בחיוך רחב ועידוד חם ותומך...

'ואני מעיד בפניכם', אמר אותו יהודי לבניו ההמומים של ר' ישראל, 'שבאותו בוקר כבר הרגשתי שאין לי חפץ בחיים כאלו אך החיוך של ר' ישראל והמילים הטובות שהרעיף עליי, הותירו אותי בחיים. ואם אני היום חי וקיים, ויש לי משפחה וילדים ואני רווח נחת וטוב לי - זה רק בזכות אותו חיוך וכמה מילים טובות שהעניק לי אביכם, שהציל באותו יום את חי!'

האיש סיים את סיפורו המטלטל. והילדים ההמומים נותרו מרותקים לכסאותיהם, מפנימים את המסר העולה מהסיפור, אותו שמענו מחתנו הרה"ג רבי דוב מאיר פייבוש שליט"א, דומ"צ בקהל חסידי בעלזא:

לעולם אדם לא יודע באיזה מצב הוא פוגש אדם אחר. מה עובר

לפתע הוא חש חשוב, ראוי להערכה, אישיות בעלת מעמד, וזה נותן לו כוחות להתמודד בהמשך, מול הדאגה הטורדת את שלוות נפשו, מול תחושותיו הקשות שאין לו סיבה אמיתית להתאמץ...
החסד הגדול ביותר הוא לגרום לזולת לחייך, לתת לו מילה טובה או לחייך לעברו בחום. טפיחה על השכם, מחמאה נעימה, חיוך מעודד - מחיים את הנפש ומרעננים את הנשמה יותר מכוס שתיה קרה ביום קיץ לוהט! יש בהם עוצמה של נתינה גדולה וכפולה, כי הם משדרים מסר סמוי: 'אתה שווה משהו, אתה חזק, אתה מוערך, יש לך כוחות, תחזיק כי אני איתך!'

הבה ניקח עימנו את המסר הזה מפרשת השבוע, והוא מתאים לכל יהודי, בכל מצב כספי, בכל מעמד אישי, ובכל רגע נתון. תמיד נוכל לחייך, לומר 'בוקר טוב' בשמחה, לברך 'בהצלחה' מכל הלב, לומר 'שלום' יפה ולהחמיא על משהו. כולנו יכולים לעשות זאת וכולם זקוקים לזה - גם מנהיג קהילה מרובת ציבור, גם הפרופסור בחלוק הלבן, גם עורך הדין בחליפה ההדורה, וגם מנהל שמאות עובדים תחתיו - לכולם מילה טובה מדברת, מחיה, מרגשת, נותנת טעם בחיים!

זה לא עולה כסף, זה לוקח שניות ספורות, וזה מחולל נפלאות! 'הוי מקבל את כל האדם בשמחה!'

'אביכם הציל את חי!'

היה זה לפני 21 שנה, כמה ימים לאחר פטירתו של הרה"ח רבי ישראל קליין זצ"ל בשכונת 'זכרון משה' בירושלים, שהיה מזקני וחשובי חסידי בעלזא ונמנה על היושבים ראשונה בחסידות. נראה בפתח הבית אדם מבוגר שנראה להם זר, הלה נכנס והתיישב, מצטרף לשיחות הניחום שהתנהלו בסלון הבית.

לפתע, דמעות נקו בעיניו. האיש החל לרעוד קלות, והחל לבכות בכי מתייפח ונגרש. בני המשפחה היו מופתעים, מעודם לא ראו את האיש, ולא ידעו על כל קשר מיוחד בינו לבין אביהם המנוח. הם החליפו ביניהם מבטי תמיהה שהלכו והתגברו ככל שהאורח המשיך לבכות, אך תמיהתם לא יושבה אלא הלכה והתגברה, כשהאורח הצליח לפצות את פיו ולומר בין התייפחויותיו: 'אין לכם מושג מי היה אביכם, הוא הציל את חי!'

'הציל את חיך?!' - שאלו בני המשפחה בפליאה. עד לרגע זה בכלל לא ידעו על קיומו, לא היה להם מושג כי אביהם הכירו בכלל... לפתע האיש מתייצב בביתם, וגם אומר שאביהם הציל את חייו! 'במה מדובר?' - שאלו הילדים הנרגשים...

האיש שתה כוס מים קרים, הרגיע את בכיו וסיפר את סיפורו האישי המטלטל:

היה זה אחרי מלמת העולם השנייה. כשהגרמנים הוכרעו לבסוף. והוא נותר בודד בעולמו, ללא מכר וללא גואל, ללא מזון להכניס לפיו ובלי קורת גג... הוא הסתובב בחוסר מעש, כה שבור ומיואש עד שלא מצא טעם בחייו. נהג לשוטט בשעמום, מחפש שאריות מזון להחיות את נפשו הרעבה, אלא שגם שאריות מזון לא היו מצויות באותם ימים...

הרב הוסיף להחמיא לו, איחל לו הצלחה וברך אותו בידדות. כשהם נפרדו, חש יעקב כמו גוש מחנק עולה בגרונו, ודמעות לחות החלו לרדת מעיניו... משהו בחום של הרב המיס את לבו, גרם לו לגעגוע עז אל העולם שאותו עזב. משהו במילים החמות והמעודדות הביא אותו לתחושה שהוא טעה באורח חייו החדש, היה בחיך של הרב משהו שובה לב, מרגש, תומך, מעודד כל כך...

הוא שב הביתה, אך חייו כבר לא שבו כבעבר. באותו לילה בכה הרבה מתוך חרטה, בכה על אביו, על חייו, על העולם שכמעט החמיץ. בימים הבאים החל לשוב אט אט לכור מחצבתו, ומצא עצמו יותר ויותר פעמים בא לבית הכנסת... כעבור כמה חודשים זכה להינשא ולהקים בית נאמן בישראל עם נערה יראת שמים, ונולדו להם שלושה עשר ילדים!

היום, מאה וחמישים שנה אחרי, ולמרות השואה האיומה, מונים צאצאיו יותר מחמשת אלפים נפשות, כולם זרע ברך ה', הולכים בדרך התורה והמצוות, מקפידים על קלה כחמורה, יראי שמים ואנשי אמת. חמשת אלפים יהודים כשרים ונלבבים, מיליוני מעשים טובים שעשו צאצאיו עם השנים, מצוות, מעשי חסד, שעות לימוד תורה, עולם שלם של טוב - - -

וכל זה, בזכות מי?

בזכות חיך לבבי ומילה טובה של הרב במברגר זצ"ל. כמה מילות עידוד, איכפתיות עמוקה, התעניינות כנה בשלומי של נער בודד, ומחמאה מהלב על 'קדיש יתום' אחד... זה לקח לרב במברגר אולי שתי דקות, אך זה הציל דורות שלמים, ובנה עולמות של תורה ויראת שמים, במחיר חיך אחד!

את הסיפור סיפר אחד מצאצאיו של יעקב זה, והוא פורסם בקובץ 'ווי העמודים' בציטוט מפיו. ולמדנו בא, שלכולנו יש הזדמנויות, לכולנו קורים מקרים כאלה, אדם זר שמבחינים בו לפתע, מישוהו לא מוכר, אדם שלא ראינו עד היום... לפעמים נכנסים לבית הכנסת ומגלים יהודי לא מוכר, הוא יכול אפילו להיראות קצת מוזר ושונה מהמקובל, ומבטו מבולבל ואבוד בזירה הזרה לו... לחילופין, אדם מוכר, חבר קרוב, ידיד אהוב - אבל אולי אפשר לעודד ולחזק אותו... חיך אחד, מילה טובה, מחמאה כנה - אלה משנים חיים, מעודדים, תומכים בנפש, מחזקים את הנשמה. לעולם לא נדע אלו תוצאות ברוכות יירשמו בשמים למילה הטובה שלנו, כמה טוב וחסד יצמח מהחיך, שכל כולו מתיחת שריר הפנים מימין לשמאל... פעולה כה קלה ופשוטה, אך תוצאותיה הרות גורל, יכולות להביא בכנפיהן הצלת נפשות רוחניות וגשמיות, פעלים רבים לתורה וחסד, עולמות שלמים של טובה וברכה!

הבה נפנים את המסר הזה לחיינו, ניקח אותו עימנו. נחפש את ההזדמנויות לחיך, להביע אהדה, להתעניין באהבה, לשאול בשלום כל אדם - עם חיך כמובן, ותוספת מחמאה על משהו. זה משנה חיים, זה מביא הישגים עצומים שלא נוכל לתאר, זה פותח פתח לעולמות קסומים!

עליו, מה תחושותיו, באיזה מצב רוח קם בבוקר, והאם נפשו עגומה עליו והוא חסר חשק ורצון. מילה טובה וחיך מרענן, יכולים לשנות את המצב מקצה אל קצה, להציל יהודי אחר, לתת לו טעם לפתוח ולפתח חיים חדשים!

זה יכול להיות בתוך הבית - בין בני המשפחה, חבר לעבודה, זה שיושב על ידנו בתפילה, או נהג האוטובוס ובעל המכולת. כל אדם מחיה את נפשו ממילה טובה, חיך לבבי משנה את החיים ואת החיוניות, משפר את מצב הרוח, מעניק טעם וחשק להצליח ולהתפתח. מחמאה אחת שווה יותר מאלפי מילים, אם היא באה מהלב וגורמת לבן שיחנו להרגיש טוב עם עצמו! הבה נאמץ את הנוסחה הזו, נפעל לפיה. נחיך, נחמיא, נגיד מילה טובה. זה משנה את החיים, זה החסד הגדול ביותר!

מהפך חיים בשתי דקות...

היה זה בעיר וירצבורג שבגרמניה, לפני כמאה וחמישים שנה. רוחות ההשכלה נשבו אז בעוז, מפילות חללים מהבתים הטובים ביותר. אחד מהנופלים למלתעות ההשכלה היה בחור צעיר בשם יעקב, שהתייחס בצעירותו ונסחף אחרי חבריו הרעים, ולאט לאט נשכחה ממנו מסורת היהדות...

ביום מן הימים התעורר יעקב, ומיד נזכר כי היום חל הארצייט של אביו. הוא הוסיף וזכר את הבטחתו לאביו טרם פטירתו, כי לעד ינצור את התאריך ויקפיד לומר עליו קדיש ביום הארצייט שלו. הוא הדחיק את המחשבה הזו וניסה לשכוח, אך ככל שחלפו השעות חש כי הוא חייב לקיים את הבטחתו האחרונה לאביו, וכך, לקראת ערב של יום, מצא את עצמו בפתח בית הכנסת הגדול בעיר...

הוא נכנס פנימה, ולמזלו - הכל היו שקועים בתפילת שמונה עשרה בלחש, של תפילת מנחה, ואיש לא הבחין בכניסתו. משהו מהסומק שהציף את לחייו נרגע קמעא, והוא נעמד בירכתי בית הכנסת, ממתין לעת ה'קדיש יתום' בסיום התפילה. כשהגיעה העת המיועדת נתן את קולו ואמר 'קדיש' בקול רם, כשהוא מחמיא לעצמו שהוא עוד זוכר את המילים הארמיות וניקודן...

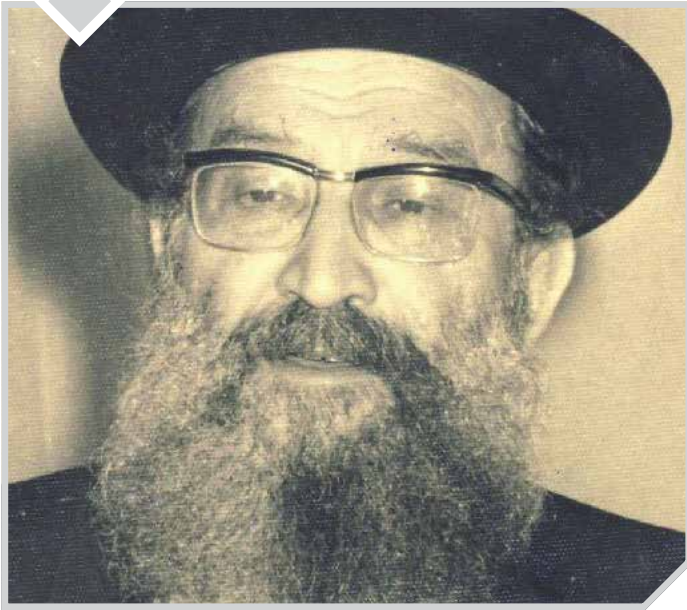
הוא סיים את אמירת הקדיש, וחפש את הדרך הקצרה והצדדית ביותר להימלט מבית הכנסת, בלי להיתקל באיש. הוא שב והסמיק עד תנוכי אוזניו, והחל מדדה לכיוון הדלת במערב בית הכנסת. לפתע חש טפיחה חמה על שכמו, הוא הסתובב לאחור, ועיניו כמו נתקעו בחיך ענק וחם, שמאחוריו איש הדור פנים המציג עצמו בשמו: 'שלום לך, שמי הרב יצחק דוב הלוי במברגר, ואני רב העיר. שלום עליכם וברוכים הבאים!' - אמר לו הרב בלבביות...

בשניה הראשונה הופתע יעקב מהלבביות, אך עד מהרה לבו המאובן נמס לנוכח החום שהפיצה אישיותו של הרב, שדרש בשלומי בכנות, התעניין באיכפתיות במעשיו, וגם החמיא לו: 'אני מעריך אותך על מאמצייך לבוא ולהגיד קדיש בקול צלול וברור ביום הארצייט של אביך. כל הכבוד על שהרוחות הסוערות בחוץ לא הצליחו לכבות את הגחלת הבווערת בלבך, ואני בטוח שאביך בשמי מעל רווח היום מלוא חופניים נחת מזוקקת!'

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

חבריו מספרים כי בתקופת הפולמוס אודות מינוי הרב, ראו את רבי שמואל נוהג מנהגים שאינם ראויים לכבודו, הוא היה מסתובב בין דוכני הירקות בשוק ומברר מחירים של מוצרים שונים...

הוויתור שהציל את רבי שמואל רוזובסקי ממלתעות הנאצים ימ"ש

הרב ישראל ליוש

"בְּרַחֲמֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל לְאֹמֶר יִשְׁמְךָ אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה..." (בראשית מ"ח, כ')

יוסף הגיש את בניו לברכה לפני יעקב אביו, לפי גילם, את אפרים בימינו משמאל ישראל ואת מנשה בשמאלו מימין ישראל, אך יעקב משכל את ידיו ומניח את ידו הימנית על ראש אפרים הצעיר, ואת שמאלו על ראש מנשה הבכור, וכך הוא מברך אותם בברכה מיוחדת 'המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים... וידגו לרוב בקרב הארץ...'. לאחר הברכה, כאשר יוסף שם לב לשיכול הידיים של אביו, הורע בעיניו והוא מנסה לתמוך ביד ימינו של אביו ולהסירה מעל ראש אפרים ולהניחה על ראש מנשה, אך יעקב מסרב לתיקון ומצדיק את מעשיו, 'ידעתי בני ידעתי, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, אולם אחיו הקטן יגדל ממנו...', ואז התורה מספרת שהוא בירך אותם שוב: 'ויברכם ביום ההוא לאמור בכך יברך ישראל לאמור ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה'.

וכאן הבן שואל: מדוע בירכם שוב, והרי הוא כבר בירך אותם קודם לכן בברכה עצומה כל כך 'המלאך הגואל יברך... ויקרא בהם שמי... וידגו לרוב בקרב... מדוע נזקק יעקב לברכה נוספת? נראה ליישב שהברכה השניה 'בך יברך ישראל ישימך אלוקים... התחדשה ליעקב בעקבות תגובתם של אפרים ומנשה לשכול הידיים. אחר שראה שלמרות שהוא מרומם את קרנו של אפרים הצעיר על פני מנשה הבכור, ובכל זאת מנשה מקבל את הדברים ברוגע ובשלווה, ואפרים לעומתו אינו מתגאה ומתנשא על אחיו הבכור, על אף שהסבא הגדול מכבדו על פניו, תגובה אצילית זו מחדשת אצל יעקב ברכה חדשה, והוא אומר אותה ליוסף: 'בך יברך ישראל... מעתה כל אב ואם יברכו את בניהם שיחסי הכבוד ביניהם יהיו כל כך טובים עד כדי כך שאף אם יראו שאחד מתעלה על פני אחיו, ואף אם יהיה זה הצעיר על המבוגר, לא יקנאו ולא יפגעו אחד בשני.

הרב ימלא את מקומו. הקהילה טענה כי אמנם רבנות עוברת בירושה, אך זכותה של הקהילה להחליט מי מהבנים ימונה לרב הקהילה, וראשי הקהילה רוצים שהבן הג"ר שמואל הוא יישב על כיסא אביו, ואילו המשפחה טענה כי הרבנות מגיעה לבן הגדול ה"ה הג"ר יהושע העשיל.

הגאון הגדול רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצוק"ל נדרש לסוגיא והוא נבחר להיות הבורר בד"ץ תורה זה. בטרם החל הדיון, נסע רבי שמואל בעצמו אל הג"ר חיים עוזר, והודיע לו שהוא אינו חפץ כלל ברבנות ושכנעו בכל הכוח כי אחיו רבי יהושע העשיל ראוי להיות ממלא מקום אביו יותר ממנו. פגישה זו היתה ההיכרות הראשונה בין רבי שמואל לרבי חיים עוזר, אך לא האחרונה, כי הקשר ביניהם מאז לא הופסק... רבי שמואל לא הסתפק בצעד זה כדי לגרום לכך שלא ימנו אותו אלא את אחיו. חבריו מספרים כי בתקופת הפולמוס אודות מינוי הרב, ראו את רבי שמואל נוהג מנהגים שאינם ראויים לכבודו, הוא היה מסתובב בין דוכני הירקות בשוק ומברר מחירים של מוצרים שונים, והכל כדי שיעריכו אותו פחות, ובכך ירד מעמדו בעיניהם ויגדלו סיכוייו של אחיו להתמנות לרב העיירה.

ואכן פסק הדין יצא מאת הדיין למנות את האח הגדול רבי יהושע העשיל, כרצון המשפחה. ראשי הקהילה אמנם קיבלו עליהם את הדין, אך כנראה שלא כל כך באהבה. הקהילה וראשיה לא האירו פנים לרבם החדש. רבי שמואל הרגיש בכך והיטיב חרה לו הדבר,

המשך בעמוד 30

דוגמא ומופת לכבוד הדדי בין אחים, בסיפור הבא: ביום כ"ג באדר ב' תרצ"ה חשכו המאורות בעיירת גרודנא, הגאון רבי מיכל דוד רוזובסקי זצ"ל אביו של הגאון רבי שמואל זצ"ל הלך לבית עולמו, והשאיר את הקהילה ללא רב ומו"צ.

מעתה היה על ראשי הקהילה להתמודד לא רק עם האבדה הגדולה, כי פטירתו אף הולידה ויכוח בין הקהילה למשפחת הרב, מי מבני

היה זה בתפילת מנחה בחול המועד סוכות כשבחזרת הש"ץ טעה החזן ואמר ביעלה ויבוא "את יום ר"ח הזה", מיד נשמעו קריאות מכל כיוון "את יום חג הסוכות הזה" וכו', ורק מפינה צדדית נשמע קולו של האומר "רצה" "רצה"...

שאלון נבחני ה'דף היומי בהלכה' לקראת הסיום הגדול חורף תשפ"ב

הרב אהרן כהן

הרה"ג נתנאל אברז'ל

ברורה' תיכף ומיד קפצתי על ההזדמנות הנפלאה והצטרפתי למסגרת שיש בה מכלול של סדר לימוד עקבי ומקיף, עם דגש על ידיעה וחזרות, וב"ה כעת אני כבר מתכוונן ברגש לסיום הגדול.

מהו סדר לימודיך במשך החודש, לפני המבחן החודשי?

אין לי זמן קבוע ומוגדר ללימוד, אך כל זמן פנוי במשך החודש שמתאפשר לי מחוץ למסגרת הלימודים הקבועים שלי, מוקדש להתקדמות בלימוד וידיעת ההלכה. בזכות זה, מציין הוא בשמחה, גיליתי ברוך השם שכמה שהיה נראה לי שאני מנצל את הזמן הרי במציאות יש עוד הרבה זמן פנוי כך שאני עובר על כל הלימוד החודשי במשך ימי החודש. בהמשך, ביום יומיים שלפני המבחן אני חוזר בזריזות על כל ההספק ומשתדל לסכם לעצמי את הדברים, כשפעמים רבות מאד אני עובר גם על העלון הנפלא "תמצית המשנה ברורה" שעשה וממשיך לעשות עבודה נפלאה - מלאכת מחשבת ממש, זו גם ההזדמנות לנצל את הבמה המכובדת הזאת ולהודות לרב בעל "תמצית המשנה ברורה" שליט"א, שאמנם איני מכירו בשמו אך "תמציותיו" מעידים עליו כמאה עדים, יה"ר שיזכה הלאה להגדיל תורה ולהאדירה.

האם וכיצד אתה מתכוונן למבחנים המסכמים?

אני עובר ומעיין ברפרוף על כל חומר הלימוד מהחצי השנה האחרונה הנכלל במבחן המסכם מתוך המשנ"ב, וכשאני רואה איזה

כל שיחה וראיון עם חבר הלומדים והנבחנים החשובים מעורר חשק ורצון לזכות גם להיות מהמאשרים בעם הזוכים ומתקדמים כל אחד בלימודו לדעת את לימודיו ברוב הצלחה. כפול הדבר כעת לטובה כשמדובר בלומדי ויודעי ה'דף היומי בהלכה' הרוכשים בכל יום ועמוד ידיעות נחוצות לדעת לחיות כיהודי, וכעת הם הולכים מתקרבים לחודש אדר הבעל"ט ליום חגם הגדול בו יזכו לסיים את לימוד וידיעת כל המשנה ברורה.

השבוע פנינו לשיחה עם הרה"ג נתנאל אברז'ל מחשובי האברכים בכולל 'אהבת שלום'-רמות ירושלים הזוכה להשתתף בקביעות ובעקביות מהמבחן הראשון במחזור הנוכחי כולל המבחנים המסכמים. במהלך השיחה הנעימה נהנינו לשמוע את ה'משנה סדורה' על חשיבות ונחיצות לימוד ההלכה ועל התועלת הרב בסדר הלימוד לצד המבחנים החודשיים והמסכמים. לא נשאר לנו אלא להשימם לפניכם, בתקווה ותפילה שהדברים יביאו תועלת למצטרפים החדשים וגם וותיקי הנבחנים.

מתי הצטרפת ללימוד ה'דף היומי בהלכה'?

האמת, מציין הרב אברז'ל בחן, פעמים רבות למדתי נושאים שונים באו"ח בלימוד מקיף עד לידיעת ההלכה כנפסק במשנ"ב, אך אכן לימוד מתחילת 'אורח חיים' כסדר דף אחר דף התחלתי במחזור הנוכחי לצד הצטרפות למבחנים החודשים בכל חודש, כשברוך השם, נשמע הוא מרוגש, ביום שישי האחרון (כ"ב כסלו-פרשת וישב) נבחנתי בס"ד במבחן ה-81 מתוך 81.

מה גרם לך להצטרף ולהבחן על ה'דף היומי בהלכה'?

ראשית כל, מבקש הוא להקדים. זכיתי לגדול בבית בו ידיעת ההלכה היא מושכל ראשון, לאמו"ר הגאון רבי נפתלי אברז'ל שליט"א פונים ומתקשרים אנשים בשאלות הלכתיות שהתשובה הנדרשת היא כאן ועכשיו, זאת ועוד אאמו"ר שליט"א לצד תפקידו בקודש בשיבת הר"ן-רמות, מוסר כבר עשרות שנים שיעור קבוע "חוק ולא יעבור" במשנ"ב בכל יום בצהרים כך שכילד נשמתו את הדברים וכשגדלתי בסך הכל השתדלתי ליישם את שראיתי. נשמע הוא מחויך.

אלא מה, ממשיך וחותר הוא תשובתו. אמנם, אף שאכן תמיד השתוקקתי לדעת הלכה ברמה ולכה"פ לא להיות עם הארץ, מכל מקום כפי שידוע לכולנו, באם אין מסגרת שמחייבת ומדרבנת, מכל הרצונות והשאיפות לא יוצא כלום... כך כשזכיתי לפני כשבע שנים ובמסגרת ה'דף היומי בהלכה' התחיל מחזור חדש מתחילת ה'משנה

קטע שהוא מעומעם אצלי מעט אני לומד אותו שוב.

מה לדעתך התועלת המיוחדת במבחן המסכם?

עצם שיחזור והעמדת מראה מול העיניים מהי רמת הידיעות אחרי תקופה מהלימוד, זהו דבר בריא וטוב. כשכמובן שהדבר מסייע במאוד לכל רמת הלימוד והזיכרון בכמות ואיכות. מעלה מיוחדת היא, מבקש הוא לציין, שהדבר נעשה בטווח של חצי-שנה כך שאם רואים שלא שולטים היטב בחומר יכולים די בקלות לתקן כי לא מדובר בלימוד עתיק יומין.

מה הרגשה להתיישב מול המבחן הכולל לימוד הלכה של החצי שנה האחרונה?

סיפוק גדול. נשמע הוא מתלהב ברגש. כשכמובן זה מלווה בתפילה שכשם שזכיתי לדעת כעת, כך אזכה שתשמר הידיעה הלאה והלאה.

זכור לך איזה סיפור מיוחד של השקעה בלימוד/השתתפות במבחן וכדומה?

היה זה בתחילת המחזור, משחזר הרב אברז'ל בקול, לאחר חג הסוכות שבוע לפני המבחן החודשי לצד המבחן המסכם הראשון על הלימוד החצי-שנתי, כשאנו בני המשפחה היינו עסוקים בהכנות לקראת חתונת אחי. ואז, זה קרה. סבי ע"ה נפטר כשאמי שתחי התיישרה ל'שבעה' על מות אביה ואז בתוך ימי השבעה נפטר דודי הגה"צ רבי יורם אברג'ל זצ"ל, כשאבי שליט"א התיישב ל'שבעה' על אחיו הגדול.

מטבע הדברים, בתור האח הגדול במשפחה נאלצתי להקדיש זמן רב יותר לשמחתו של אחי, אם זה בהכנות ותיאומים טכניים מול המחוננים, אם זה בארגון שבת חתן וכו', וכמובן בהשתתפות תכופה יותר בסעודות השבע ברכות. דא עקא שכאמור באותו יום שישו התקיים המבחן החודשי והמבחן המסכם הראשון - אך הודו להשם חסדו גבר עלי וגם בימים טרופים שכאלו זכיתי למצוא דקות ספורות להתיישב ולהשתתף המבחן ובכך להתגבר על הייצר הרע הממציא לנו תירוצים וקשיים...

עד היום, מפטיר הוא בסיפוק, כשאני נתקע כמו כל יהודי בזמנים לא שגרתיים כמו ימי שמחה, העברת דירה וכו', אני מזכיר לעצמי את הסיפור האישי ושואב ממנו כח ומוח להמשיך בעקביות.

מה תוכל לציין כטיפ כנבחן וותיק?

לימוד הלכה בכלל, ובמשנה ברורה בפרט - שכל עמוד מלא וגדוש בפרטים, הוא דבר מועיל רק כשהוא נעשה באופן חויתי - היינו להעביר את הנלמד לחיי המעשה, וכך המוח קולט את הדבר הנלמד והשכחה שולטת פחות.

לבקשתנו הוא מציין דוגמא ממעשה בו היה נוכח. היה זה בתפילת מנחה בחול המועד סוכות כשבחזרת הש"ץ טעה החזן ואמר ביעלה ויבוא "את יום ר"ח הזה", מיד נשמעו קריאות מכל כיוון "את יום חג הסוכות הזה" וכו', ורק מפינה צדדית נשמע קולו של האומר "רצה" "רצה", המעשה אירע בבית מדרש מכובד (הנוהגים כמנהג בני אשכנז דלבני ספרד הדין שונה ואכמ"ל), המלא מפה אל פה בציבור איכותי, ובכ"ז רק אדם אחד ידע את הדין המובא במשנ"ב בסו"ס

ק"ח, מן הראוי לציין גם את תמיהת האנשים על הפסק המוזר... אך כשם שאדם שמתוודע לסיפור הזה ומי מדבר במי שהיה עד למעשה שם, לעולם לא ישכח שוב את הדין, כך יהיה גם לנו באם בשעת הלימוד נתרגם את הדברים למעשים ודוגמאות שכאלו.

מה תרצה להעביר לחברים או למכרים שלך?

הדבר הראשון הוא שלימוד ההלכה הוא החשוב ביותר מכל הלימודים כמו שמביא ה'משנה ברורה' בהקדמתו. אלא שלצערנו אין אנו משקיעים בזה כל הצורך, ולכן כשהארגון החשוב ביותר בתבל בהפצת תורה - "דרשו" חרט על דגלו את הרצון להטמיע בקרב בני התורה את הידיעה הידועה והמפורסמת שלא די שאדם לומד ומשנן, אלא הוא צריך בסופו של דבר גם לדעת, (וכ"ז בלא להמעיט משאר הפעילויות הנשגבות של הארגון הקדוש - ושל נשיא הארגון שליט"א המקדש שם שמים יום יום שעה שעה) יש לכל אחד ואחד חוב קדוש, ומחייב גדול יותר, להצטרף ללימוד הדף היומי בהלכה.

נקודה נוספת שהייתי רוצה להדגיש היא שכמו בכל דבר בחיים ובמיוחד בפרויקט גדול של לימוד המשנ"ב שלוקח שנים לא מעטות, אם רוצים להצליח, צריך להשקיע במחשבה תחילה. דהיינו לגשת לפרויקט בשימת לב והחלטה מושכלת. כשהוא מפרט, כלפי מה הדברים אמורים;

א. באם מישהו מרגיש שאין לו משיכה או תשומת לב בנושאים שפחות נוגעים לחיי האדם הרגיל, כגון לימוד צורת האותיות וכו', שיחליט מראש לעצמו או ביחד עם החברותא שבשלב ראשון סימנים אלה הוא לא לומד על מנת להצליח כראוי במבחן, וכך בשעת מעשה לא תהיה לו ההרגשה שהוא נכשל. מי שנוהג כך, מבהיר הוא את הרעיון. ראשית כל, הוא זוכה שהחלק העיקרי והחשוב בהלכות שנוגעים לו לחיי היום יום בהם הוא משקיע ומצליח בשליטה מלאה. בנוסף, שמן הסתם כמעט בטוח שבהמשך הוא בוודאי יוסיף וישקיע לזכור ולדעת גם סימנים האלו וכך יזכה לסיים ולדעת את כל המשנ"ב.

ב. המציאות כיום הוא, שלצערנו די-מעטים הם האנשים אפילו מאלו הנבחנים בכל חודש ששולטים במשנ"ב ישר והפוך, ומן הסתם רוב הנבחנים. אבל מכל מקום כדאי להזכיר לעצמנו שהתועלת של הלימוד כסדר, היא גדולה עד מאד, אף שלא יודעים את כל המשנה ברורה בעל פה, משתי סיבות פשוטות; 1. הלומד ע"מ לדעת, לפחות מרוויח שיוצא מגדר עם הארץ, כך שלעולם לא תמצא אותו טועה כפי שקורה אצל בעלי ה'אינטואיציה' המתבטאים "לא יכול להיות" על הלכות פסוקות המובאים בפירוש במשנ"ב... 2. למעשה, גם באם לא זוכרים את הדין לפרטיה הרי זוכרים את הנידון והעניין, ואז בקלות ממש כשמגיע שאלה למעשה לפחות יודעים איזה חלק לפתוח ואיפוא לעיין בהלכה במקורה כך שבמספר דקות יודעים מה וכיצד להתנהג כהלכה.

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

לשמוע ולחשוב מיע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאזן או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 9 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

המצוה של בני זה, שחי בזכות עצתו החכמה". לקח לרב ליהמן כמה דקות להיזכר, אך משזכר - הסכים למרות הטרחה לבוא לשמחה, מתוך רגשות הכרת הטוב על הנס שארע עמו באותו היום.

באולם גילה הוא את הזקן, זורח מאושר: "הנה כבוד הרב, זהו נכדי היקר יעקב משה אהרן דוד יהונתן גבריאל לייב! ב"ה זוכים אנו כעת לשמחת בר המצוה שלו! רבות!", קרא הזקן תוך שהוא מפנה פניו לנוכחים, "זהו האיש שהציל את חיי נכדי, וברוב עדינותו סרב אף ליטול תשלום על כך..."

"אבל למה?" שאל הרב, "למה קראתם לילד בשמות רבים כל כך?" "הרי הרב בעצמו ציוה כך! נחון אני ב"ה בזכרון טוב, זוכר אני היטב אף את דרשתו של הרב לפני שנים רבות, ויכולני לחזור עליה לפניו בעל פה..."

כעת כבר היתה לרב ליהמן סבלנות, להקשיב במשך שעה ארוכה לכל סיפוריו של הזקן על הקורות עמו בכל ימי חייו...

אומר הרב צדקה: מה רצה יעקב? שיקראו לבני יוסף בכמה שמות: מנשה אברהם יצחק ישראל? מה חסר היה להם בשם אחד? יעקב אבינו לא חיפש שיקראו להם בכמה שמות, הוא רצה שהסגולות שישנן בשמות האבות הקדושים - תורה עבודה וגמילות חסדים, יהיו באפרים ומנשה, ועל כך מברכם "ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק".

(מתוך הספר 'ומתוק האור' בראשית)

הזקן קורא לעברו: "כמה חייב אני לשלם לכבודו? כמה יעלה לי הייעוץ...?"

כצפוי, כשהגיע הרב לתחנת הרכבת, לא נותר לו אלא לשמוע את שאון גלגליה המתרחקים. הוא שב לאחוריו בייאוש, וגילה את שני ראשי הקהילה אשר ביכרו שלא לנסוע בלעדיו.

הרכבת הבאה היתה אמורה לצאת רק בשעה אחת עשרה - שעה שבה אמורה היתה הפגישה להיות בעיצומה. למרות זאת נדברו הם לשוב לתחנה בסמוך למועד זה, תוך תקווה שיקבלם ראש הממשלה במועד מאוחר יותר.

מששבו לתחנת הרכבת גילו המוני בני אדם נרגשים הסובבים בתחנה. מה קרה? אסון מחריד! הרכבת שיצאה בשמונה ארבעים וחמש ירדה מהפסים, לא ידועים כרגע פרטים מדוייקים, אך ישנם ודאי כמה עשרות הרוגים.

הזקן היה בעצם שליח ההשגחה להצילם!

ברכת של השעה אחת עשרה הגיעה המשלחת בשלום לעיר הבריה. ראש הממשלה הסכים לקבלם בשעה מאוחרת יותר, מתוך שחשש קודם לגורלם, משום שידע שאמורים היו הם לנסוע ברכבת שירדה מהפסים, האזין כעת לדבריהם ביתר תשומת לב, והענין שלשמו הגיעו סודר במהרה על הצד היותר טוב.

שנים עברו, הרב ליהמן הספיק כבר לשכוח מהמעשה, והנה ביום אחד, מגיע אל ביתו של הרב יהודי לא מוכר, יחד עם בנו - נער בר מצוה. "כבוד הרב!" אומר האיש, "באתי בזה להזמינו לשמחת בר

ומזרז אותנו, בניו, להמשיך בדרכן של אמא וסבתא.

בעוד סבתא עומדת מתחת לחלון, הבינה כי היא חייבת להתעשת ולעשות מעשה. היא עצמה עיניה והשתחלה דרך החלון פנימה לתוך היקב. היא ראתה את השודד מניף בשנית את הגרזן, ומאיים להרוג את בעל היקב, חיפשה אחר דבר מה כדי לעצור אותו, אך לא מצאה כלום.

לפתע נזכרה סבתא כי כפכפי העץ עדיין לרגליה. היא התכופפה, נטלה כפכף מרגלה ותקעה אותו בחוזקה בעורפו של השודד האלים. הלה הסתובב לאחור, מבולבל, וסבתא ניצלה את ההזדמנות וצעקה: "אדון טפרברג, אנטלויף (ברח לך!)"

וכך, בעוד השודד שוכב על הרצפה כואב וגונה, ברח בעל היקב, וברחה גם סבתא לכיוון בית הכנסת. טפרברג עלה לתורה וביך בשם ומלכות "הגומל", וסבתא ע"ה, עומדת בעזרת הנשים, מחתה דמעה מעיניה וענתה "אמן" בקול רם. גם היא ידעה: הכול בזכות ה"אמן"!!!

(מתוך הספר 'אור השבת')

"אמר רבי ישמעאל, סח לי שר הפנים: 'ידידי, שב בחיקי ואגיד לך מה תהא על ישראל'. ישבתי בחיקו והיה מסתכל בי ובכה, והיו הדמעות נופלות מעיניו ונופלות על פניי.

"אמרתי לו: 'הדר זיו מרום, למה תבכה?' אמר לי: 'ידידי, בוא ואכניסך ואודיעך מה גנוז לישראל עם קדוש'. תפשני והכניסני בחדרי חדרים ולגנזי ולאוצרות של הפנקסים, ופתח והראני כמה צרות כתובות, צרורות משונות זו מזו. אמרתי לו: 'הללו למי?', אמר לי: 'לישראל'. אמרתי לו: 'ויכולין לעמוד בהם?'... אמר לי: 'בכל יום מתחדשות צרות רבות עליהם מאלה, וכשנכנסים לבתי כנסיות ועונין 'אמן' יהא שמיא רבא, אין אנו מניחים אותם לצאת מחדרי חדרים..."

והיה מבאר לאמא ואומר, כי אמן זה ראשי תיבות: אני מוסר נפשי. כשיהודי מוסר נפשו עבור הקב"ה, וביותר כשאומר "אמן" יהא שמיה רבא" ומגדיל שמו בעולם, שוב אין לצרות אפשרות לצאת מגנזי המלך, שהרי מפי עליון לא תצא הרעות. רק כשיש בלבול והסתר בעולם, מוכרח, כביכול, הקב"ה לגלות שכינתו, ולכן מעניק ייסורים וצרות, אך כאשר יהודים מכירים בו וממליכים את שמו, נותרות הצרות גנוזות.

"זה כוחה של 'אמן', זה כוחו של יהא שמיה רבא", היה אומר אבא

- בעת שיהודי חוטא נישקו בידו.

ידועה התמונה של בחור שמנשק אותו בפניו, מרן קיבל את הנשיקה והמשיך בקבלת קהל כאילו ולא היה כלום, במסירות נפש.

סיפרו בבית, כי הרופא אמר לרב אהרן-לייב בהתפעמות: "הרב אתה חי בנס!". התשובה המהירה היתה: "גם אתה חי בנס!..."

רבי שכנא קולדצקי בבחרותו, היה בוילנא, ונכנס לטיפול במרפאתו של ד"ר שבת (יהודי חילוני מבוגר, רופא בעל שם עולמי) שהיה מהרופאים שנשלחו פעמים בודדות, לבדוק את מצב בריאותו של ה'חפץ חיים'.

הבחור שירד מארץ ישראל, סיפר לרופא כי לפני וילנא היה בעיירת ראדין. עצר הפרופסור ואמר בהתלהבות ובניסוח מגושם מעט: "היית מסתמא אצל ה'חפץ חיים', האם ראית מה שהולך שם? הכליות לא עובדות, הריאות לא פועלות, הלב עתיק יומין וחלש, וזה חי... המכונה פועלת, מה אתה אומר על זה!?!...".

רב אהרן-לייב, היהודי נמוך הקומה והצנום, עמוד התורה המלמד את התורה בביתו, שנהיה לבית של חסד, ועם רמ"ח האיברים שלו הנבלמים בשעת מריבה. העולם עומד עליו: "תולה ארץ על בלימה". רבותי, וכי כוחות הטבע יכולים לשלוט על הטריטוריה הזו!?

די לו בקב חרובין

למרות כמעט ולא אכל בשר, דגים, ביצים, ירקות ופירות, אכל מהם מעט ממש (ואולי משום שאכל מעט) עד סוף חייו, עד מאה ומעל מאה שנה, לא נטל כדורי רפואה, לא בריאות הגוף ולא לחיזוק השלווה או כדורי שינה. לא לסוכר, לא ללחץ דם וכדומה, כי ב"ה לא היה לו צורך בכלום. מלבד כדור ויטמינים שנטל מידי יום, וזה רק בשנים האחרונות ממש, שהסכים להכניס לגוף ויטמינים, ודווקא אחרי בירורים מעמיקים על מהות הקפסולה, שאין כל חשש 'כשרות' בחלקיק כל שהוא ממרכיבי כדור הוויטמינים.

הערה: אם קרה שנחלה ונפל למשכב, ונאלץ לקחת אנטיביוטיקה (שהחלישה אותו מאד, כי הגוף לא היה רגיל בכלל לסמי רפואה מחסוג הזה) לא בלע את הכדורים כמות שהם, מחשש איסור על הציפוי, וכן על הקפסולות יש חששות כשרות. אלא, היה עוטף אותם בנייר טישו וכך היה בולע אותם, כדי שתהיה בליעה שלא כדרך אכילה. לימים, רכשו לו קפסולות כשרות מיוחדות לכך, שבהם הכניס את תוכן הכדור וכך בלען).

הרופאים היו מציעים להוסיף מאכל עם 'חלבון'. הוא הסכים לאכול ביצה, אך זה החזיק זמן קצר, עד ששב למאכלו הרגיל המועט, כמימים ימימה. "מפסמים אותי" - התאונן בחיך.

הדייסה שאכל בבוקר או בערב, היתה מורכבת מבישול של פירורי קוואקר (ללא חשש 'איסור חדש') או בשנים שאחר כך - מפירורי לחם וחלב.

הלחם השחור ממנו חתכו את הפירורים, היה מעושר על ידו.

החלב, הגיע ממשק מיוחד, מחליבה עצמית ללא כל חששות, ובשנים שלא היה לו חלב מחליבה עצמית, אכל ללא חלב, אלא:

מים ופירורי לחם...

מאכל דייסה זה, הוא מאכלו של רבינו דוד ממי"ץ מבעלי התוספות. ראה תוספות ברכות דף ל"ז ע"ב: "וכן היה רגיל רבינו דוד ממי"ץ ללבן פירורים במים בלילה, כדי לאכלן בשחר בלא ברכת המוציא ובלא ברכת המזון, שלא לאחר כדי שיתחזק ראשו ויוכל להגיד הלכה".

מעט ירק מבושל 'בורא פרי האדמה' אכל מידי יום בצהרים, והיה מעשר את הירק בעצמו. וכמה פעמים בשבוע אכל בערך כזית, ממאכל בריא שברכתו 'שהכל'.

המאכלים היו קבועים במשך עשרות שנים.

בין הארוחות, לא אכל ולא שתה כלום בשום אופן.

אוכל ללא טעם וריח

שאלות הלכתיות למכביר נוצרו עם הדייסה, איזו ברכה לברך עליה, וכמובן שהיו גם חידושי תורה. כי לפעמים הנכד התורן היה מבשל אותה עם הרבה נוזלים ולפעמים עם מעט, לכן נוצרו לו שאלות בהלכות 'ברכת מזונות'.

בכל מקרה, לא היה לאוכל הזה טעם וריח, רק טעם טפל.

פעם אחת, שכחו את הדייסה על האש והיא נשרפה, הוציא הנכד התורן מהקדירה את החלק העליון הלא שרוף, הביא בצלחת והגיש לסבא, כי לא היה תחליף אחר.

כשטעם סבא מהמאכל, התנצל הנכד על הטעם השרוף שנאלץ להגיש לו, סבא צחק ואמר לו בחביבות: "זה לא משנה, את השרוף ממש אני לא אוכל, כי זה הרי נשאר בסיר, והטעם - אין כמעט הבדל"...

פעם היתה שאלה על הטרייות של האוכל, והתנצלתי שמחר אגיש לא כל כך טרי מהמקרר, אמר לי סבא: "אתה חושב שיש למאכל הזה איזה שהוא טעם, לא משנה, בלילה בבוקר, זה אותו דבר, האם טעמות פעם 'חלב עם פירורי לחם'? אין לזה טעם, אם כן לא משנה - טרי או לא!".

בערב יום הכיפורים, כבר מהבוקר, מיאן לאכול מן התבשיל הזה עם החלב, כיון שכתוב לא לאכול דברים המחממים את הגוף, שמאכלי חלב בכללם. נכון שזה לא נאמר על סעודת הבוקר, אבל בכל זאת בערב יזה"כ החמיר ולא רצה לאכול כלל.

בערב תשעה באב היה לו קושי עם אכילת מעט פרי האדמה המבושלים שאכל מידי יום. כי ב'סעודה המפסקת' לא אוכלים ב' תבשילים, וחשש שהם נחשבים לשני תבשילים, אפילו שמבשלים אותם יחד וממש מועכים אותם יחד. ומהשעה של 'מנחה גדולה' אחרי חצות, לא אכלם בשום אופן, אפילו ש'סעודה המפסקת' אכל אחר כך, קרוב יותר לשקיעת החמה...

בסעודות שבת

כמה שנים שאכל לחם שחור בשבת, כיון שחשש שהחלות שהמצויות בחנות, הן מידי מתוקות, ולשיטת הרמב"ם אין לברך

עליהם 'המוציא'. היה מברך את ה'המוציא' על 'לחם משנה' מלחמניות מהחנות, טועם מעט - ומיד אוכל את הכזית כולו מלחם שחור, לאחר מכן נאפו לו חלות מיוחדות בהן לא היה חשש של מתקנות, ומהן אכל בשנים האחרונות. בסעודות שבת, מלבד כזית, אולי כביצה, בכל שלושת הסעודות מהמוציא, אכל גם מעט דג ומעט עוף לכבוד שבת (כזית) בלילה ובבוקר.

מאה ברכות

במהלך יום השבת, אכל עוד כמה פעמים, כדי להשלים מאה ברכות. מפעם לפעם היה טועם כמה טיפות יין או קצת סוכר, ולפעמים גם משהו מברכת העץ (תמר לפעמים לא רצה לאכול, כי אמר שהקליפות נשארות בין השיניים, ואח"כ כשמברך ברכה הוא מפסיד את המעלה של 'מלא פי תהילתך' כמבואר במ"ב). סמוך לשקיעת החמה עשה שוב חשבון, כמה ברכות חסרות לו, ואם היה חסר השלים.

במשך ימי החול היה לו קל יותר עם 'מאה ברכות', אבל בנסיעות לחו"ל, שמלבד מסעותיו המפרכים כמעט ולא טעם כלום, היו חסרות לו לפעמים 'מאה ברכות', אך זכה שלעולם לא הפסיד.

כה סיפר אחד ממקורביו שליט"א:

באחד ממסעותיו הרבים, היינו בעיר שטרסבורג שבצרפת. בתורנות שלי להגיש לו את ארוחת הערב, ניגשתי ואמרתי כי הגיע הזמן לאכול, מרן התעניין: "ומה יש לאכול?"

אורו עיני ממש. ממתני מרן שואל כזו שאלה?...

ניגשתי בזריזות למזוודה עם אוכל שהובא מביתו שבארץ ישראל, ואמרתי כי יש תפוח עץ מבושל, מעט דג ומעט ירק. מרן שאל: "מת? מחר חוזרים לארץ ישראל?", ואני משיב כי מחר לקראת השעה שש בערב ינחתו בעז"ה בארץ הקודש.

ואז הוא שאל: "לפני השקיעה או אחריה?", ואני משיב, כי לדעת

מדובר לאחר השקיעה.

"אם כך, מחר יהיה לי קשה יותר להגיע ל'מאה ברכות' במהלך הטיסה והדרכים, ולכן כדאי לשמור את הבורא פרי העץ ובורא פרי האדמה למחר, והיום כדאי לאכול שני מאכלים של 'שהכל'..."

הבנתי לפתע, כי לא מחשבותי מחשבותיו. אנחנו אוכלים, וגם מברכים, אך הוא מברך וגם אוכל. הוא אכל כדי לברך מאה ברכות!!

השתדלות לבריאות הגוף

למעשה, חלק גדול מההתנזרות ממאכלים, היה מחמת חשש רחוק להלכה שיש לגביהם, והאחרים, שלא אכלם, מחמת שאין לגוף כל צורך בהם. ואם אין צורך, אז בשביל מה לאכול? כי החליט, מצעירותו, כי את האנרגיות, הרצונות, השמחה, ההנאה, המאמצים - יש לנצל רק לעבודת ה'!

כמו כן רב אהרן-לייב מעולם לא הוכיח את מקורביו בענייני פרישות באכילה, ולא עורר את סובביו בעניין סיגופים ממאכלים, למרות שהוא עצמו היה לכאורה 'גדול הדור' בפרישותו.

אבל לגבי 'בריאות הגוף' עורר ביחידות מעט, מפקידה לפקידה, באוזני תלמידים, ואמר: "ההשתדלות בענייני הבריאות - היא חובה! הרמב"ם הביא את הענין בפרוטרוט, ועיקר ההשתדלות אינה בטיב המאכלים אלא במיעוט המאכל...! מוכח להדיא כי רוב בני האדם אינם מתים ממיעוט מאכל, אלא להיפך מריבוי המאכל, שמלבד מה הוא חטא בפני עצמו שאוכל כפי תאוות לבו, הלא גם מזיק הוא ללב שלו.

"מסופר, שהמשגיח הגר"י לוינשטיין בסוף ימיו שיגר לשאול את בעל ה'קהילות יעקב' האם יכול להתיר את נדרו ומנהגו מאז, שלא לאכול יותר משתי פרוסות לחם לארוחה. זו היתה כמות האוכל שלו. ועל אף שמיעט במזונו כל ימי חייו, נפטר בשיבה טובה, קרוב לתשעים שנה."

(מתוך הספר 'חכימא דיהודאי')

המשך מעמוד 3 | הגאון רבי משה חדש זצ"ל

חסותו; הוא סידר להם מקום לסעודות יום טוב שני של גלויות, ובתקופת בין הזמנים, שבה נסעו שאר הבחורים לבתיהם, אירח אותם בביתו.

ביום טוב שני של שבועות, נהגה הישיבה להקצות לבני חו"ל שולחן מיוחד בחדר האוכל, לסעודת חג. אבא היה מקפיד להצטרף אליהם לחלק מזמן הסעודה, לשיר עימם את ניגוני החג ולשוחח איתם בדברי תורה.

(מתוך ספר תולדותיו שעומד לצאת לאור)

במסירת השיעור, ניגש אלי לעין כל, טפח על שכמי בחיבה ואמר לכולם: 'הגיע בחור חדש מארגנטינה. צריך לדאוג שהוא ירגיש בבית! לפחות כמה פעמים ביום צריך לטפוח על שכמו בחוזקה... עד שיתחיל ליהנות בישיבה!'"

לא רק בתקופה הראשונה דאג אבא לבני חו"ל. לאורך כל שהותם בישיבה, זכר היטב כי רחוקים הם מביתם וממשפחתם ולקחם תחת

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

ממנו לצלוח אותם בגבורה. לכן לפני כל פרק חשוב ומשמעותי בחיים מאחלים ומברכים אותו: "יְשִׁמְךָ אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה", כשם שהם עמדו במצרים בעוז ובגבורה באתגרים שניצבו בפניהם במשך כל שנות גידולם שם, כך תצליח לעמוד כמותם גיבור חיל, להתמודד עם הנסיונות, ולהישאר בכל המצבים עבד נאמן לבוראך. ביאור נפלא נוסף, שמעתי מהגאון רבי אשר ויספיש שליט"א, מרבני אחוזת ברכפלד, שהסיבה שמברכים דוקא בשמם של אפרים ומנשה, היא משום שהם היחידים מכל בני השבטים שלא ירדו בדרגה מאבותיהם, ונחשבו כמו שאר השבטים. לכן כלל ישראל מברך בשמם "יְשִׁמְךָ אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה", לאחל לצאצאים שכשם שהם לא ירדו מדרגת אביהם, כך גם 'ירידת הדורות' לא תשפיע עליהם לרעה, וישארו בדרגת אביהם.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

ומושכי עין. הם ניגשו לברך ברכה ועמדו לטעום מטעמו הערב של הממתק, אלא שאז אמם אסנת הצדקנית עצרה בעדם ואמרה להם: "אוי! לנו אסור לאכול דבר כזה! אין על זה הכשר! בואו ונחליף לכם בממתק אחר...". כשהבן גודל ומבקש לצאת עם חבריו בני גילו למופע ערב מרענן, שוב אמו מונעת זאת ממנו: "מופע זה נועד למצריים לא עבורנו... לנו יש סבא גדול וזקן בארץ כנען, ומופעים כאלה לא תואמים לצאצאיו!..."

כמה גבורה נדרשת מנערים צעירים לעמוד מול פיתויים שונים, וכדי לקיים אורח חיים יהודי טהור וזך, שונה מכולם, כיחידים מול כל בני ארצם. לכן הסמל והדוגמא של עם ישראל של עמידה בנסיונות, של התגברות על קשיים, ושל הזדקפות מול התמודדויות - הם אפרים ומנשה! בפני כל יהודי באשר הוא, ניצבים אתגרים שונים שמזדמנים לו בכל יום ויום, לשבר את רצונו האישי ולשעבדו לרצון ה' יתברך, ונדרש

המשך מעמוד 15 | הרב אייזיק רוזנבלום

הם לא קיבלו חינוך, הם לא יודעים כמה השבת קדושה וכמה כדאי לשמור עליה מכל משמר! אנחנו צריכים להיות מסוגלים לעצור את הילדים באמצע סעודת השבת: "רגע ילדים! תקשיבו איזו מחשבה עוברת לי עכשיו בראש! אנחנו יושבים כאן ונהנים, איזה כיף לנו, אוכלים, שרים, מדברים דברי תורה, מספרים סיפורים מהקורות אותנו במהלך השבוע האחרון, איזה כיף!!! מסכנים הבני דודים השניים שלנו, שגרים בגבעתיים או בראש פינה, הסבא שלהם היה אדם חלש, הוא לא הצליח לעמוד בניסיונות הקשים לפני שבעים או שמונים שנה, ובגלל זה עד היום הבנים והנכדים והנינים שלו, לא יודעים מהו טעמה של השבת. אין להם את הנחת הזאת, את העונג הזה שיש לנו... מסכנים!"... הרעיון הוא לחדד את הרגשות הללו קודם כל בינינו ובין עצמנו, שבאמת נרגיש את ההרגשה הזאת בעומק הלב, ואז נוכל לבטא אותה בפני הילדים שלנו עם כל הכנות והרצינות, בצורה כזאת יחלחלו הדברים וייכנסו בעמקי לבבם. וזאת תורת החינוך האמיתי והיעיל ביותר, על רגל אחת.

מספר לך בגאווה ששני בניו עובדים באותו מפעל, שמייצר כיסאות פלסטיק בשבת, ושכל שבת הם עובדים שם שמונה שעות ברצף. איזו תחושה היתה עולה בך? זעזוע עמוק! אולי אפילו מעט בחילה... אדם שמתהדר בזה שילדיו מחללים שבת באופן קבוע??? עד כמה יכול יהודי לרדת נמוך? כזה שפל המדרגה! לא יאומן! מה זה אומר? שלכל אחד מאתנו יש בלב את אותו זעזוע שהיה לאביו של אותו מוכר. כל אחד מאתנו מזדעזע מחילול שבת. אבל מה... התרגלנו! אנחנו לא מרגישים את הזעזוע כי הוא טמון בעמקי הלב, התרגלנו להתעלם ממנו, לדכא אותו, 'להתגבר' עליו. בשפה המודרנית: למדנו להכיל אותו... כל מה שאנחנו צריכים, זה להתחיל להפגין כלפי חוץ את הרגשות האמיתיים שלנו, כשמדובר ברגשות חיוביים מבחינה רוחנית. אסור לנו להתבייש, אנחנו צריכים להראות את הזעזוע שלנו, לא להתבייש לומר בפני הילדים שזה ממש נורא לחשוב על זה, שבעצם את הכיסא הזה שמוכרים בחנות שם, מתחת לבית, ייצרו אותו בשבת. תחשבו על זה! זה לא מזעזע??? מסכנים העובדים שם,

המשך מעמוד 23 | הרב ישראל ליוש

גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה'. תוצאת הגורל הכריעה את הספק ורבי שמואל שם פעמיו לארץ ישראל כפי אשר הורה לו הגורל. לימים הבינו כי מידותיו הנעלות ואצילותו המופלאה בויתורו על כס הרבנות, היא אשר הצילה אותו מציפורני הנאצים ימ"ש.

הוא לא יכול היה לשאת את המצב הזה שהוא רצוי להם יותר מאחיו, ובצדקותו ובענוותנותו החליט לעזוב את גרודנא ואת האזור כולו, ובכך קיווה כי הוא ישכח מלבם של בני הקהילה, וייקל עליהם לקבל את מרותו של אחיו ברצון.

ספקות רבים היו לרבי שמואל על הצעד שעומד לעשות, צדדים רבים היו לכאן ולכאן והחליט כי יערוך גורל הגר"א כדי ליישב את הספק, ואכן הפסוק שיצא בגורל הוא: 'ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם בזמננו ניתן להדליק נרות חנוכה בפתח החצר?
- ◆ בית כנסת שמתפללים בקביעות רק את תפילת ערבית - האם מדליקים בו נרות חנוכה בברכה?
- ◆ נער שנעשה בר מצוה בחנוכה - מתי ידליק את נרות החנוכה?

מקום הדלקת נר חנוכה

- יש אומרים, כי החצר שבזמננו אינה נחשבת כחצר לענין הדלקת נר חנוכה, ולכן אין להדליק בפתח החצר, אלא בחלון הפונה לרשות הרבים. ויש חולקים.
- הדר בקומה שנייה שאין לה פתח ישיר לרשות הרבים ולא לחצר, ידליק את נרות החנוכה בחלון הפונה לרשות הרבים.
- את נרות החנוכה, יש להניח לכתחילה בגובה שבין שלושה טפחים לעשרה טפחים. ובדיעבד, כל שהנרות מונחים בגובה של פחות מעשרים אמה - יצא ידי חובתו.
- המדליק נרות חנוכה בצמוד לפתח הבית, יניחם בצד שמאל, כדי שיהיה 'מוקף' במצוות משני צדדיו - מזווה בימין, ונר חנוכה בשמאל.
- המדליק נרות חנוכה בפתח ביתו, ולבית שני פתחים משני צדדיו - ידליק באחד הפתחים בברכה, וידליק גם בפתח השני, ללא ברכה, כדי שהעוברים בצד זה של הבית לא יחשדוהו שלא הדליק. ויש אומרים, שדין זה אינו נוהג בזמננו, כיון שרבים נוהגים להדליק נרות החנוכה בתוך הבית, וכמו כן, ישנם מנהגים שונים ורבים בנוגע לשעת ההדלקה. ויש חולקים.

הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת

- נוהגים להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת בברכה. ובית הכנסת שלא מתפללים בו בקביעות שתי תפילות בכל יום - יש אומרים שאין להדליק בו, ויש אומרים שאף מתפללים בו רק תפילת ערבית בקביעות, די בכך.
- זמן הדלקת נרות החנוכה בבית הכנסת, הוא לאחר תפילת מנחה בסמוך לשקיעת החמה, מפני שבשעה זו הציבור מתאסף בבית הכנסת.

- את נרות החנוכה בבית הכנסת, ראוי להדליק רק בנוכחות מנין, אולם, אם הגיע זמן ההדלקה ואין אפשרות להדליק בנוכחות מנין, מותר להדליק את הנרות בברכה.

זמן הדלקת נרות חנוכה

- זמן הדלקת נרות חנוכה הוא בצאת הכוכבים, ויש אומרים שזמנה הוא כרבע שעה קודם לכן, בתחילת בין השמשות. וזמנים אלו, תלויים במחלוקת הידועה של הגאונים ורבנו תם בנוגע לזמני שקיעת החמה וצאת הכוכבים. ורבים נהגו להדליק בדיוק בתחילת שקיעת החמה, ויש שנהגו להדליק כעשרים דקות לאחר השקיעה; ויש שכתבו, שראוי להדליק עשר דקות לאחר השקיעה.
- נער הנעשה בר מצוה בחנוכה, ומנהגו להדליק בשקיעת החמה - נחלקו הפוסקים אם ינהג כן גם בלילה שנעשה גדול, או שימתין עד לצאת הכוכבים, שבו יהיה ודאי גדול.
- חכמינו ז"ל אסרו עיסוקים שונים החל ממחצית השעה לפני זמן תפילת מנחה, עד לאחר התפילה; ועיסוקים אלו, אסורים גם החל ממחצית השעה לפני הדלקת נרות החנוכה, עד לאחר ההדלקה.
- את נרות החנוכה, יש להדליק בכמות שמן, שענה וכדומה, אשר תאפשר לנרות לדלוק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים. והמדליקים לאחר צאת הכוכבים, צריכים להדליק בכמות המספיקה לחצי שעה 'זמנית'.
- מי שלא הדליק נרות חנוכה עד לצאת הכוכבים, ידליקם בברכה בתוך חצי שעה מצאת הכוכבים. ובזמן זה, מברך על ההדלקה אף אם כבר לא מצויים אנשים ברחוב, והוא נמצא לבדו בביתו.

התקשר אלי המדריך החקלאי שלנו בן 83 מצרעה, קיבוץ חילוני שנמצא במרחק של כ-10 ק"מ מיסודות. "נו, כמה גשם ירד אצלכם השבת?", שאל. "62 מילימטר", ענית, "וכמה אצלכם?". אחרי כמה שניות של שקט נשמעה התשובה...

המידע המדהים שלא הפתיע את המדריך החקלאי...

ה'לחיים' שהביא לבית הכנסת ר' דוב פישר

השמיטה, לצורך מאכל בהמה ולתת לגשם - כלומר לקב"ה - לבצע את ההשקיה בשנת השמיטה...
 "החקלאים היו במתח גדול: האם ירד גשם בזמן ובכמות המתאימה שיאפשרו לדגן לגדול? זה ממש לא מובן מאליו. אם הגשם יקדים או יאחר, הכל ילך לטמיון...
 "וכך סיפר לי ר' שלומי הרשקוביץ, האחראי על גידולי השדה ביסודות: במוצ"ש התקשר אלי המדריך החקלאי שלנו בן 83 מצרעה, קיבוץ חילוני שנמצא במרחק של כ-10 ק"מ מיסודות. 'נו, כמה גשם ירד אצלכם השבת?', שאל.
 "62 מילימטר ענית, 'וכמה אצלכם?', אחרי כמה שניות של שקט נשמעה התשובה:
 "10 מילימטר...!
 "ואז הוסיף: 'האמת שאת זה כבר ידעת'. בשמיטה יש לכם הסדר מיוחד עם בורא עולם!...
 "שימו לב לפלא הגדול הזה: שני יישובים סמוכים זה לזה, באחד ירדו 60 מ"מ, ובשני - רק 10; אם היו יורדים ביסודות עשרה מ"מ, הרטיבות המועטה הייתה מכלה את הזרעים בלי שהם היו נובטים בכלל..."

הגשם הראשון של השנה, אם מתעלמים ממעט הטיפות שטפטפו בחג הסוכות, לא אמור להיות גשם שוטף, כך לפחות חשבתי לתומי. בערב שבת קודש פרשת 'וישלח', ארזנו את החפצים ונסענו בשמחה רבה לשבות במושב... אבל רק בשבת הבנו שאנחנו לא יכולים לצאת החוצה ולראות אותו! גשם שוטף שצף בכל רחבי המושב, בכמויות אדירות.
 התרגשתי, כי באותו יום למדנו בגמרא, לפי סדר 'הדף היומי', את דברי חז"ל על 'גדול יום הגשמים'... זה היה ממש אות משמים, שהקב"ה שש ושמוח בלימוד התורה של כלל לומדי 'הדף היומי' וגם אני ביניהם.
 אחרי שבוע קיבלתי במייל את הקטע הבא, שנכתב על ידי עמותת 'לשומרה', שריגש אותי שבעתים:
 "בעונת החורף, על לוח המודעות בבית הכנסת של מושב יסודות, תלוי באופן קבוע (לא רק בשמיטה) עדכון מפורט של מצב הגשם העונתי: כמה מ"מ גשם ירד עד כה, כמה אחוז מהממוצע הרב שנתי, ועוד שלל נתונים מפורטים, שלא מביישים את השירות המטאורולוגי...
 "אבל הפעם, למודעה הזו שבישרה על 60 מ"מ של גשם(!) שירדו ביסודות בשישי-שבת, הייתה משמעות מיוחדת, שלא לומר ניסית...
 "בתמונה רואים את ה'לחיים' שהביא לבית הכנסת ר' דוב פישר, 'בעל העגלה' (נהג האוטובוס בלע"ז) האגדי מיסודות, לכבוד ירידת הגשם הראשון שירד 'בדיוק בזמן', כלשון הפתק שהונח בין הרוגלך לליקר.
 "אנשים רבים לא הבינו עד הסוף, את הסיפור המדהים שעומד מאחורי התמונה. ובדיוק בשביל זה עמותת 'לשומרה' מביאה בפניכם את הסיפור המלא:
 "חוץ מהכרמים, הפרדסים והמטעים שצריכים גשם בשמיטה, כמו בכל שנה, אנשי יסודות ובית חלקיה מגדלים בשמיטה חציר למאכל בהמה.
 "ה'חזון איש' זצ"ל, התיר בתנאים מסוימים לזרוע בחודש אלול לפני

זיכוי הרבים בתפוצת גיליון זה: לרפואת הרה"ח נח בן רבקה שליט"א, בתושח"י